

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему: **«РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ
ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ТВОРЧИХ ІГОР»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0132
спеціальності 013 «Початкова освіта»
освітньо-професійної програми «Початкова освіта»
К. О. Курілова

Керівник: доцент кафедри дошкільної та початкової
освіти, к. філ.н., доцент _____
М. А. Томченко

Рецензент: доцент кафедри дошкільної та
початкової освіти, доцент, к. пед. н. _____
Т. В. Турбар

Запоріжжя

2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра дошкільної та початкової освіти
Рівень вищої освіти магістерський
Спеціальність 013 «Початкова освіта»
Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Куріловій Каріні Олександрівні

- 1. Тема роботи:** «Розвиток креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор»
керівник роботи Томченко Марина Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти.
затверджена наказом ЗНУ від 26 вересня 2023 р. № 1505-с
- 2. Строк подання студентом роботи:** _____
- 3. Вихідні дані до роботи:** матеріали педагогічної практики, курсових робіт
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити):** виявити психологічні особливості розвитку молодших школярів; окреслити формування креативних здібностей молодших школярів за допомогою ігрової діяльності на позакласних заняттях; охарактеризувати сутність організації культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів у сучасному житті; проаналізувати функції педагога в організації творчої активності молодших школярів.
- 5. Перелік графічного матеріалу:** таблиця «Основні засади створення вдалої концепції сучасного та ефективного дитячого центру розвитку та розваг».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали консультанта	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Томченко М.А.	02.10.22 р.	02.10.22 р.
Розділ 1	Томченко М.А.	04.11.22 р.	04.11.22 р.
Розділ 2	Томченко М.А.	23.03.23 р.	23.03.23 р.
Висновки	Томченко М.А.	07.09.23 р.	07.09.23 р.
Додатки	Томченко М.А.	21.09.23 р.	21.09.23 р.

7. Дата видачі завдання: _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	жовтень-листопад	виконано
2	Написання вступу	листопад	виконано
3	Написання першого розділу	грудень-березень	виконано
4	Написання другого розділу	квітень-вересень	виконано
5	Написання висновків	вересень	виконано
6	Оформлення додатків	жовтень	виконано
7	Оформлення роботи, рецензування	жовтень-листопад	виконано
8	Захист	грудень	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 67 с., 1 таблиця, 42 джерела, 1 додаток.

Мета дослідження: проаналізувати розвиток креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор та провести опитування учнів щодо видів занять

Об'єкт дослідження: розвиток творчої активності молодших школярів під час ігор.

Предмет дослідження: роль позакласних занять молодших школярів у розвитку їх креативних здібностей

Методи дослідження: спостереження за ігровою діяльністю молодших школярів, аналіз і синтез наукових джерел, класифікація і порівняння теоретичного матеріалу, опитування.

Теоретичне значення: обґрунтовано та експериментально доведено можливість розвитку креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор в початковій школі у відповідності до їх вікових особливостей.

Практичне значення: результати дослідження можуть використовуватись фахівцями сфери освіти в цілях покращення навчальної діяльності, зокрема в організації позакласних занять та творчої активності молодших школярів

Галузь використання: заклади освіти, центри розвитку.

КРЕАТИВНІ ЗДІБНОСТІ, МОЛОДШИЙ ШКОЛЯР, ОСВІТА,
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ, ПОЧАТКОВА ОСВІТА, ТВОРЧІ ІГРИ

SUMMARY

Kurilova K.O. Development of creative abilities of younger schoolchildren by means of creative games

The qualification work consists of an introduction, two chapters (which include two subsections each), conclusions and a list of used sources.

The study analyzed the development of creative abilities of younger schoolchildren by means of creative games. Game activity is one of the most promising methods of learning. It is used for the development of students' creative thinking, formation of practical skills and abilities. Game activity makes it possible to stimulate attention and increase interest in tasks, to activate the perception of educational material.

The purpose of the study: to analyze the development of creative abilities of junior high school students by means of creative games and to conduct a survey of students about the types of classes

Objectives of the study:

- to reveal the psychological features of the development of younger schoolchildren;
- outline the formation of creative abilities of younger schoolchildren with the help of game activities in extracurricular activities;
- to characterize the essence of the organization of cultural and recreational activities of younger schoolchildren in modern life;
- to analyze the functions of the teacher in the organization of creative activity of younger schoolchildren;
- consider innovative technologies in the organization of gaming activities in development and entertainment centers;
- to systematize the main activities for the development of creative abilities of younger schoolchildren in development and entertainment centers
- conduct a student survey regarding interest in extracurricular activities.

The object of research of qualification work is the development of creative activity.

The subject of the study: the role of extracurricular activities of junior high school students in the development of their creative abilities.

In part 1 “Theoretical aspects of the formation of creative skills of younger school students ” the psychological features of the development of younger school students and the formation of creative abilities of younger school students with the help of game activities in extracurricular activities are considered.

In part 2 “Development of creative abilities of younger schoolchildren through cultural and leisure activities” primary school students were interviewed, an analysis of the organization of creative activity of younger school students was carried out.

The obtained results can be used by primary school teachers, educators of after-school age groups and educators of development centers.

Keywords: creative skills, young school student, education, pedagogical conditions, primary education, creative games.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретичні аспекти формування креативних здібностей молодших школярів.....	10
1.1. Психологічні особливості розвитку молодших школярів.....	10
1.2. Формування креативних здібностей молодших школярів за допомогою ігрової діяльності на позакласних заняттях.....	15
Розділ 2. Розвиток креативних здібностей молодших школярів засобами культурно-дозвіллевої діяльності.....	22
2.1. Сутність організації культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів у сучасному житті.....	22
2.2. Функції педагога в організації творчої активності молодших школярів.....	27
Розділ 3. Технології розвитку креативних здібностей молодших школярів у центрах розвитку та розваг	35
3.1. Інноваційні технології в організації ігрової діяльності в центрах розвитку та розваг.....	35
3.2. Систематизація основних заходів для розвитку креативних здібностей молодших школярів у центрах розвитку та розваг	45
Висновки.....	68
Список використаних джерел.....	70

ВСТУП

Все, що ми беремо з собою у доросле життя – закладено в нас не тільки сім'єю. Світ людини формують і дитячий садок, і школа, і вулиця, і театр, і книги, і подорожі та ін. З рідної домівки дитина виносить у життя не тільки наші звички, культуру поведінки, а і культуру організованої творчої діяльності, що на сьогодні є одним з важливих завдань у розвитку підростаючої гармонійної особистості. Творча діяльність є найкращим засобом для формування у дітей шкільного віку правильного світосприймання і світовідчуття, глибокого розуміння моральних і духовних цінностей. Вченими доведено, що організована, спланована активність – це умова для доброго, позитивного спілкування як у сім'ї, так і в суспільстві. Вона збагачує духовний світ, виховує естетичні почуття, стимулює розвиток здібностей, інтелекту, активізує пізнавальну і трудову діяльність дитини.

Традиція спланованої творчої активності дає можливість, разом з дітьми, займатися спортом, малюванням, колекціонуванням, комп'ютерними іграми, майструванням моделей з природного матеріалу, суспільно-корисною працею, читанням цікавих книжок, переглядом мультфільмів, організуванням походів до театру, відвідання різних музеїв, виставкових залів, турпоходів і прогулянок всією родиною на природу тощо. Пізнавально-розвиваюча сфера позитивно впливає на особистість дитини, дозволяє відчувати себе повноцінною людиною, сприяє успішній соціалізації. Саме тому цікавим є дослідження розвитку креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор.

Мета дослідження: проаналізувати розвиток креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор та провести опитування учнів щодо видів занять.

Завдання дослідження:

- виявити психологічні особливості розвитку молодших школярів;
- окреслити формування креативних здібностей молодших школярів за допомогою ігрової діяльності на позакласних заняттях;

- охарактеризувати сутність організації культурно-дозвілдової діяльності молодших школярів у сучасному житті;
- проаналізувати функції педагога в організації творчої активності молодших школярів;
- розглянути інноваційні технології в організації ігрової діяльності в центрах розвитку та розваг;
- систематизувати основні заходи для розвитку креативних здібностей молодших школярів у центрах розвитку та розваг
- здійснити анкетування учнів щодо зацікавленості в позакласних заняттях.

Об'єкт дослідження: розвиток творчої активності.

Предмет дослідження: роль позакласних занять молодших школярів у розвитку їх креативних здібностей.

Методи дослідження: спостереження за ігровою діяльністю молодших школярів, аналіз і синтез наукових джерел, класифікація і порівняння теоретичного матеріалу, опитування.

Теоретичне значення обґрунтовано та експериментально доведено можливість розвитку креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор в початковій школі у відповідності до їх вікових особливостей.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть використовуватись фахівцями сфери освіти в цілях покращення навчальної діяльності, зокрема в організації позакласних занять та творчої активності молодших школярів.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів (які включають в собі по два підрозділи), висновків та списку використаних джерел. Обсяг роботи – 67 ст.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

1.1. Психологічні особливості розвитку молодших школярів

Період дитинства від 6 до 12 років, який називають молодшим шкільним віком, є ключовим для розвитку дитини. Це час, коли дитина перетинає поріг шкільних дверей і вступає у нову етапу свого життя. Психологічно, цей період характеризується значними змінами і особливостями, які впливають на всебічний розвиток дитини.

Одна з головних особливостей молодших школярів – це їх поступове становлення як особистостей з власними думками, почуттями та потребами. Вони починають розуміти свою індивідуальність та виявляти більше самостійності у виборі, рішеннях та взаємодії з оточуючим світом. Цей процес самореалізації сприяє формуванню самовпевненості та самооцінки, а також розвитку навичок самоконтролю та самодисципліни.

Когнітивний розвиток також зазнає суттєвих змін у цьому періоді. Діти розвивають свої когнітивні здібності, такі як мислення, увага, пам'ять та мовлення. Вони стають здатними до більш складних когнітивних процесів, таких як аналіз, порівняння, класифікація та розв'язання проблем. Це відкриває для них нові можливості для активного навчання та дослідження світу.

Соціальний розвиток молодших школярів також має свої особливості. Вони починають усвідомлювати важливість взаємин з оточуючими людьми і ставляться до них більш відповідально [7].

Молодший шкільний вік – це період розвитку, коли діти входять у світ навчання та розкривають свої здібності та таланти. Розглянемо деякі особливості, які характеризують молодших школярів:

- 1) Доповнення базових навичок: молодші школярі активно вивчають

основні навички, такі як читання, письмо, математика і основи наукового пізнання. Вони залучаються до навчального процесу та розвивають свої мислення і розумові здібності.

2) Соціальна інтеракція: у цьому віці діти починають розвивати навички соціальної взаємодії. Вони вчаться працювати в групах, спілкуватися зі своїми однолітками, розвивати емоційну інтелігенцію та вміння вирішувати конфлікти.

3) Розширення інтересів: молодші школярі починають виявляти інтереси у різних галузях, таких як мистецтво, спорт, музика, наука тощо. Вони експериментують і відкривають світ навколо себе через різноманітні дослідження та діяльності.

4) Фізичний розвиток: у цьому віці фізичний розвиток є дуже важливим. Молодші школярі активно займаються спортом, рухливими іграми та вправами, що сприяють розвитку моторики та здоров'я.

5) Виховання цінностей: в молодшому шкільному віці відбувається формування основних цінностей, таких як повага, чесність, взаємодопомога та толерантність. Діти навчаються розуміти значення правил, відповідальності та етичних принципів [31].

Розуміння цих психологічних особливостей допомагає створити сприятливе навчальне середовище для молодших школярів. Важливо підтримувати їх в їхньому емоційному розвитку, надавати можливості для соціальної взаємодії та сприяти їхньому креативному й фізичному розвитку. Батьки та педагоги мають бути чутливими до потреб і інтересів молодших школярів, створюючи стимулююче та підтримуюче середовище для їхнього успіху та самореалізації.

Молодший шкільний вік є важливим етапом у житті дітей, де вони отримують фундаментальні знання та навички, розвивають свою особистість і набувають соціальний досвід. Важливо підтримувати та заохочувати їх в цьому процесі, створюючи сприятливу навколишню середовище для їхнього навчання та розвитку.

Молодший шкільний вік є періодом інтенсивного розвитку дитини, який супроводжується психологічними особливостями:

1) Когнітивний розвиток: діти починають розвивати когнітивні навички, такі як мислення, пам'ять, увага та логічне мислення. Вони стають більш самостійними у своєму навчанні та розумінні світу навколо себе.

2) Соціальне становлення: активно взаємодіють зі своїми однолітками і вчаться формувати соціальні відносини. Вони навчаються спілкуватися, дотримувати правил, співпрацювати в групах та розвивати навички емоційного і соціального інтелекту.

3) Емоційний розвиток: діти починають виявляти більшу свідомість про свої емоції та емоції інших. Вони розвивають навички виражати свої почуття та розуміти почуття інших людей. Важливо надавати їм підтримку та навчити ефективним стратегіям управління емоціями.

4) Моторний розвиток: діти стають більш координованими та майстерними у своїх рухах. Вони активно займаються спортом, розвивають свою моторику та гнучкість. Важливо стимулювати їх фізичну активність та сприяти розвитку їхнього тіла.

5) Розвиток самооцінки: починають формувати свою самооцінку та уявлення про себе. Вони оцінюють свої досягнення, здібності та вміння. Важливо створювати для них підтримуюче середовище та надавати можливості для розвитку їх потенціалу [23].

Ці психологічні особливості молодших школярів важливо брати до уваги у навчанні, вихованні та створенні сприятливого середовища для їх розвитку.

Основним елементом формування креативних здібностей молодших школярів є дозвілля, яке може здійснюватися у різноманітний спосіб. Особливо значущою є активна інтелектуальна і фізична діяльність, творчість, самоосвіта, розваги.

Усвідомлення важливості не тільки вільного часу самого по собі, але й форм позакласної діяльності, має велике значення для становлення особистості. Тут може бути багато варіантів наповнення культурно – дозвілєвого

середовища відповідними видами активності. Основною умовою, на нашу думку, є реалізація розвивального та пізнавального налаштування з боку дорослих при урахуванні потреб дітей. Свобода та невимушеність, прагнення новизни та несподіванки для школярів набуває все більшої значущості, а останнє, в свою чергу, має спонукати дитину до розуміння відповідальності за витрачання як власного вільного часу [15].

Відомо, що основним елементом культурно-дозвіллевої діяльності є відпочинок, який може здійснюватися у різноманітний спосіб. Особливо значущою є активна інтелектуальна і/або фізична діяльність, творчість, самоосвіта, розваги.

Саме тому усвідомлення важливості не тільки вільного часу самого по собі, але й форм спільної дозвіллевої діяльності, спілкування дітей і дорослих, має велике значення для становлення особистості.

Тобто, спільна сімейна культурно-дозвіллева діяльність – це важлива справа, яка, до речі, може ще й ускладнюватись певними непорозуміннями між дорослими та дітьми.

Ми вважаємо, що середовище та оточення дитини є не тільки важливим елементом її особистісної діяльності, а й фактором формування освітніх навичок і процесу. Не заперечуючи в цілому означений підхід, хотілося б зауважити, що, на наш погляд, у такому підході не дістало свого яскравого вираження розуміння самоцінності дитинства як безпрецедентної соціокультурної цінності. У такому розумінні середовище створюється дорослими задля комфорту самих дорослих, а не виходячи із своєрідності дитячого світу. Цей своєрідний «диктат дорослих» проглядається не тільки на мезорівні школи, а й на рівні соціокультурного простору суспільства взагалі. І якщо соціальне середовище заорганізоване безліччю законів, норм, вимог і т. п., то творча його складова виявляється не настільки примусово налаштованою.

Саме тому значною мірою завдяки сумісній правильно налаштованій творчій діяльності можна створити середовище взаємопорозуміння дорослих і дітей. Основною ознакою такого середовища має бути розуміння самоцінності

дитинства не як швидкоплинного періоду розвитку людини, а як цінності, що залишається з людиною на все життя. Виховуючи дитину, ми змінюємо соціальне середовище, задаємо вектор майбутнього розвитку як для окремої дитини, так і для суспільства взагалі [17].

При спілкуванні з дитиною, особливо в процесі творчої діяльності, важливо зрозуміти, що така взаємодія є особливою практикою, де пізнання нерозривно зв'язано з діяльністю, яка, у свою чергу, впливає на тих, хто діє та пізнає. У процесі взаємного пізнання і дорослий, і дитина активно детермінують один одного, змінюються у взаємодії один з одним. Пізнання невіддільне від суб'єктів, які пізнають, у процесі якого відбувається конструювання як їх внутрішнього, так і зовнішнього світу. У такому підході презентований відмінний від класичного погляд на роль суб'єкта в процесі пізнання, на його принципову невідалимість, невиключимість з цього процесу, а також самореферентність, нелінійність і когерентність еволюції об'єкта пізнання, суб'єкта, який пізнає, а також методів і засобів пізнання.

Різниця між дорослим і дитиною у цьому процесі взаємодії та взаємного пізнання полягає у тому, що дорослий розуміє інтерсуб'єктивність даного процесу та рефлексує над ним, а дитину необхідно цьому навчити. А різниця між попереднім і сучасним розумінням ролі дорослого полягає в усвідомленні та необхідності відстеження останнім самозмін, взаємодетермінації, невідривності, голографічності процесів взаємного пізнання дитини і дорослого. Саме ці моменти є характерними для постнекласичних практик. Мова йде про різноманіття людського життя. Ми живемо цією різноманітністю практик, поступово переходячи від однієї практики до іншої.

Певною мірою практики і є іграми: вони розігруються людьми по визначених правилах та пов'язані із сумісною діяльністю та взаємопорозумінням. Спілкування дитини і дорослого це така практика, яка визначається грою взаємного пізнання, самовдосконаленням і самозмінами, рефлексивною взаємодією того, хто пізнає, і пізнаваного та включає як суб'єктів, так і навколишній світ [24].

Отже, у спілкуванні з молодшими школярами має бути налагоджено таку спільну творчу діяльність, яка вимагатиме від дорослих серйозного підходу та невимушених відносин щодо розвивальної та пізнавальної діяльності. При цьому вчитель повинен визнавати безпрецедентну цінність особистості дитини, цінність дитинства і визнання сфери дозвілля як визначального засобу у розвитку та самореалізації дитини у суспільстві. На мою думку, важливо не применшувати значення дитячої самодіяльності, тому що дитинство є не тільки часом «підготовки» до дорослого життя, а й перш з все є ціннішим саме по собі, являє собою певну субкультуру зі своїми традиціями, усною творчістю, мовою.

1.2. Формування креативних здібностей молодших школярів за допомогою ігрової діяльності на позакласних заняттях

Одним з важливих способів формування креативних здібностей молодших школярів є творча позакласна діяльність, яка стимулює процес особистісної самореалізації учнів та поведінці у соціумі. Розвиток школярів відбувається за допомогою різних видів ігор, творчих гуртків, спортивних секцій. Розвиваючий потенціал дитячої творчості значно менше досліджений в теорії шкільної педагогіки. Разом з тим, змістовна творча діяльність – мотиваційний засіб розвитку особистості учня, показник його культурного збагачення.

Варто виділити основні характеристики творчої активності школярів:

- має яскраво виражені фізіологічний, психологічний і соціальний аспекти;
- заснована на добровільності при виборі роду занять і ступеня активності;
- передбачає не регламентовану, а вільну творчу діяльність;
- формує і розвиває особистість; сприяє самовираженню, самоствердженню і саморозвитку особистості через вільно вибрані дії; формує потребу дітей у свободі і незалежності;
- розкриває природні таланти та корисні вміння й навички; формує творчу ініціативність школярів; мотивує у покращенні ціннісних орієнтацій;

- детерміноване внутрішньо і зовні; виступає як своєрідна «зона обмеженого втручання дорослих»;

- сприяє об'єктивній самооцінці дітей; формує позитивну «Я - концепцію»; сприяє самовихованню особистості; формує соціально значимі потреби особистості і норми поведінки в суспільстві;

- забезпечує позитивний настрій і персональне задоволення [2].

Таким чином, можна констатувати, що сутністю такої діяльності є творча поведінка (взаємодія з навколишнім середовищем) дітей, яка вільна у виборі роду занять і ступеню активності, визначена внутрішньо (потребами, мотивами, установками, вибором форм і способів поведінки) і зовні (факторами, що породжують поведінку).

Дозвіллева діяльність дітей має такі види:

- розваги – концерти, вечори дозвілля, театралізовані вистави, музичні вікторини та конкурси, ігри, розваги з використанням технічних засобів навчання, різні види театру (ляльковий, тіньовий, театр іграшки, театр картинок, площинний театр і т.д.) ;

- свята – міжнародні, державно-громадянські, народні та фольклорні, побутові, сімейні та спеціально організовані;

- музично-освітня діяльність – пізнавальні бесіди, екскурсії, відвідування музеїв, виставок, концертів та театру;

- відпочинок – ігрова діяльність, прослуховування за бажанням дитини різних творів, перегляд ілюстрацій, фільмів і музичних казок;

- творчість – діяльність дітей в гуртках і студіях, яка передбачає створення дитиною суб'єктивно нового продукту в процесі творчої діяльності: придумування сценічної ситуації, мелодій пісень, танцювальних рухів, елементів костюмів персонажів казок [42].

Творчість для дітей – це сфера, в якій, виступаючи в нових ролях, відмінних від сімейних, вони особливо гостро і в повній мірі розкривають свої природні потреби в свободі і незалежності, активній діяльності та самовираженні. Творчі процеси у всій своїй силі виявляються в дитячій грі, в

пізнаванні навколишнього світу, в привласненні дітьми найрізноманітніших соціальних амплуа. Причому переважно ці процеси здійснюються під час позакласних занять.

Через механізм емоційного сприйняття і переживання школярі максимально активно засвоюють елементи творчої діяльності, які, закріплюються в їх свідомості і поведінці і відкладають відбиток на все подальше життя. Виходячи з цього, дитячому дозвіллю властива творча функція [6].

Дозвілля – це зона активного спілкування, яка задовольняє потреби дітей в контактах. Такі форми дозвілля як самодіяльне об'єднання за інтересами, масові свята – сприятлива сфера для усвідомлення себе, своїх якостей, достоїнств і недоліків в порівнянні з іншими людьми. Діти оцінюють себе, орієнтуючись на соціально прийнятні критерії і еталони, бо самосвідомість соціально за своїм змістом, за своєю суттю і неможливо поза процесом спілкування. Саме в умовах дозвілля формуються якості, що дають дітям можливість виступати в найрізноманітніших соціальних амплуа. Таким чином, можна позначити ще одну функцію дитячого дозвілля – комунікативну.

Під час творчої діяльності відбувається пізнавання нового в різноманітних галузях знань: розширюється художній кругозір; досягається процес технічної творчості; відбувається знайомство з історією, спортом і так далі; нарешті, здійснюється збагачення дозвілля видами діяльності. Таким чином, виходить що дитяче дозвілля виконує пізнавальну функцію [20].

Одне з важливих завдань творчої активності школярів – допомогти у виборі професії. Від першого періоду дитинства до юнацького віку все актуальнішим стає питання про обрання професії. Від тривіального: «Ким бути?» в дитинстві, до болісного пошуку свого місця в житті в юнацькі роки, питання вибору професії хвилює всі вікові групи підростаючого покоління. Більшість дітей знаходять відповідь на це важливе питання в сфері творчості. Під час позакласних занять діти читають книги, дивляться кінофільми, спектаклі і телепередачі, де відкривають для себе світ професій. А, намітивши для себе професійний шлях, переважно на дозвіллі, набувають знань і розвивають

здібності та навички специфічні для того чи іншого виду діяльності.

Життєдіяльність сучасних дітей гранично насичена і суворо регламентована, а тому вимагає великих витрат фізичних, психічних та інтелектуальних сил. На цьому фоні дитячий розвиток, який наразі будується переважно на основі ігрової діяльності, допомагає зняти напругу. Саме в рамках часу творчої активності відбувається відновлення і відтворення втрачених сил, тобто, реалізується рекреаційна функція [5].

Закладене від природи прагнення людини до отримання задоволення також переважно реалізується в сфері творчої активності. Діти отримують насолоду від найрізноманітніших дозвіллевих занять: ігри та перемоги в них; пізнавання нового і т. д. Іншими словами, дитячому дозвілля властива гедоністична функція.

Різноманітні за формою, змістом і емоційною насиченістю позакласні заняття школярів викликають широкий резонанс в їх душах, в колі друзів і знайомих, в сім'ї, таким чином, в процесі творчої активності відбувається спілкування на предмет почутого, побаченого, вчиненого. Як результат, здійснюються види діяльності, які сама дитина не вчинила б, якби не було спонукання ззовні. Таким чином, дитячому дозвіллю властива прокреативна функція.

Реалізація даних функцій забезпечує цілісний розвиток особистості дитини.

Для розвитку творчого потенціалу школярів у продуктивній позакласній діяльності необхідне використання поетапної педагогічної технології, що включає два взаємопов'язаних етапи:

- розвиток пізнавального інтересу дітей до продуктивної діяльності, освоєння базових умінь в різних її видах;
- співтворчість педагога і дитини в продуктивній творчій діяльності.

Розкриття творчого потенціалу школярів в продуктивних видах позакласних занять вимагає гнучкої тактики керівництва, де позиція педагога поступово змінюється:

- педагог-носій знань і умінь організації цікавих видів активності;
- педагог-координатор творчих задумів і взаємодій;
- педагог-партнер співтворчості, співдіяльності;
- педагог-демонстратор зразків креативної поведінки в творчій діяльності.

В основі організації самоосвіти дитини та її творчої активності покладені та взаємопов'язані принципи, що визначають окремі сторони самого процесу творчої діяльності. Це принципи:

- дітоцентризму – має пріоритетом інтереси дитини;
- інтеграції – визначає глибину взаємозв'язку і проникнення різних видів мистецтв і видів творчої діяльності;
- захопливості і творчості – розвиває творчі здібності дітей;
- диференціації та індивідуалізації – виявляє і розвиває схильності і здібності дітей в різних напрямках діяльності та забезпечує їх розвиток, враховуючи їх можливості і інтереси;
- співробітництва «педагог – дитина» – співпраця дітей і педагога, демократичність їх спілкування;
- системності – передбачає взаємозв'язок і спадкоємність знань, тобто повторення і вчення;
- гуманізації та демократизації – стверджує увагу до цінностей національної та світової культури і надає кожній дитині право вибору своєї траєкторії участі в освітньому процесі;
- природо-спільності і культуро-відповідності – враховує індивідуальні особливості і задатки дитини, її культурні потреби [36].

Реалізація принципів організації позакласної діяльності на практиці за своїми масштабами впливу на особистість виходить далеко за рамки дозвіллевого проведення часу, це великомасштабна соціальна акція, мета якої – різнобічний розвиток особистості дитини.

В процесі дослідження сформовано деякі практичні способи, які можуть сприяти розвитку креативності через ігрову діяльність:

1) стимулювання уяви: запропонуйте дітям завдання, які вимагають використання уяви. Наприклад, пропонуйте їм створювати розповіді, малюнки або рольові ігри, де вони можуть виявити свою творчість та створити унікальний світ.

2) експериментування з матеріалами: надайте дітям можливість використовувати різноманітні матеріали, такі як фарби, кольоровий папір, глина тощо. Це сприятиме розвитку їхньої творчості та допоможе їм відкрити нові способи вираження своїх ідей.

3) стимулювання самостійності: надайте дітям свободу вибору та самостійного розв'язання завдань. Дозвольте їм експериментувати, досліджувати та робити власні помилки. Це сприятиме розвитку їхньої творчої мислення та навичок проблемного вирішення.

4) застосування творчості в різних предметах: поєднуйте креативні завдання з навчанням різних предметів. Наприклад, пропонуйте дітям створювати власні проекти, використовуючи знання з математики, мови або природознавства. Це допоможе їм бачити зв'язок між творчістю та навчанням.

5) створення сприятливої атмосфери: створіть дружню та підтримуючу атмосферу, де діти відчуватимуть себе впевнено та вільно виражати свої ідеї. Підтримуйте їхні інтереси, вислуховуйте їхні ідеї та заохочуйте їх до нових експериментів [12].

Формування креативних здібностей молодших школярів через ігрову діяльність на позакласних заняттях сприяє їхньому розвитку, стимулює уяву та творчість, розширює їхні можливості та допомагає розвивати навички, які їм знадобляться в майбутньому. Гра допомагає дітям розвивати уяву, виражати свої ідеї та експериментувати з новими матеріалами. Це стимулює їхню творчість, навички проблемного вирішення та самостійного мислення. В процесі гри, діти вчаться спілкуватися, співпрацювати та вирішувати проблеми, що сприяє їхньому соціальному та емоційному розвитку. Ігрова діяльність на позакласних заняттях дозволяє молодшим школярам розкрити свій потенціал, розвинути свої таланти та відчути радість від творчого процесу.

Отже, творча активність є не тільки пріоритетним напрямком організації діяльності школярів, що сприяє розвитку їх особистості, але й важливою сферою соціалізації.

Варто підсумувати, що творче самоствердження особистості дитини та актуалізація генетично запрограмованих задатків, а також реалізація сформованих в процесі соціальної діяльності здібностей якнайкраще протікають під час позакласних занять, сутністю яких є змістовна творча діяльність.

РОЗДІЛ 2

РОЗВИТОК КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1. Сутність організації культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів у сучасному житті

Організація культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів є надзвичайно важливою в сучасному житті. Вона спрямована на розвиток дитячої творчості, талантів та інтересів, формування естетичного смаку, соціально-емоційного розвитку та самовираження.

Культурно-дозвіллева діяльність допомагає дітям розкрити свій потенціал, розвивати творчість, витримку, уяву та критичне мислення. Вона сприяє розширенню світогляду, формуванню естетичних цінностей та розвитку художнього смаку. Крім того, вона сприяє розвитку комунікативних навичок, спілкуванню, співпраці та творчого самовираження, а також сприяє їхньому фізичному розвитку та здоров'ю. Вона стимулює активний спосіб життя, рухливість, розвиток моторики та координації рухів.

Культурно-дозвіллева діяльність також має велике значення для формування особистісних якостей молодших школярів, таких як самодисципліна, впевненість у собі, самовизначення та самореалізація. Вона допомагає дітям виявити свої здібності, впевненість у своїх силах та досягнення успіху. Організація культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів є необхідною в сучасному житті для забезпечення гармонійного розвитку дітей, їхнього самовираження та задоволення творчої потреби.

Ключовими концептуальними та ціннісними орієнтирами в цій темі виступає поняття «дитинство як культурно-творчий феномен», що визначає розвиток та саморозвиток дитини, і механізмом у цьому процесі є спільність дитини та дорослого [38].

У спілкуванні з дитиною, повинна бути налагоджено таку спільну дозвіллеву діяльність, яка вимагатиме від дорослих серйозного підходу та невимушених відносин щодо розвивальної та пізнавальної діяльності, при цьому дорослий повинен визнавати безпрецедентну цінність особистості дитини, цінність дитинства і визнання сфери дозвілля як визначального засобу у розвитку та самореалізації дитини у суспільстві.

Культурно-дозвіллева діяльність є одним з істотних ресурсів оптимізації соціальної активності дітей, має здатність стимулювати процес соціалізації, інкультурації та самореалізації особистості. До засобів, що забезпечують розвиток дітей, традиційно відносять гру, спілкування дітей з дорослими і однолітками, дитячу літературу, різноманітні види художньої діяльності дитини, навчання. Розвиваючий потенціал дитячого дозвілля значно менше досліджений в теорії шкільної педагогіки. Разом з тим, змістовне дозвілля – потужний засіб розвитку особистості людини, показник загального рівня його культури.

Дитяче дозвілля цілеспрямовано організовується педагогами для гри, розваги, відпочинку, проведення дозвілля дітей. Як сутнісна характеристика дозвілля виділяється можливість вибору дитиною пріоритетного виду діяльності: гри, малювання, конструювання тощо. Разом з тим аналіз практики дитячих установ свідчить, що традиційно дозвілля молодших школярів використовується досить вузько, тільки як розвага і відпочинок. У дозвіллі переважають непродуктивні види діяльності, хоча дозвілля може включати і різноманітні продуктивні види дитячої діяльності (малювання, конструювання, ручна праця та ін.) [27].

У умовах дитячих центрів розвитку та розваг соціальні педагоги намагаються застосовувати дозвілля з метою різнобічної освіти дитини. У таких установах надається досить широкий спектр додаткових освітніх послуг, орієнтованих на розвиток художньо-творчих здібностей і обдарованості дітей, ознайомлення з культурою країни, народним мистецтвом.

Завдання педагогів центрів розвитку та розваг – привернути увагу батьків до проблеми організації дозвілля дітей, роз'яснити його своєрідність,

різноманіття видів, розвиваючий потенціал, важливість вибору виду дозвілля самою дитиною.

На основі дослідження педагогічної літератури, виділимо наступні основні характеристики дозвілля дітей:

- дозвілля має яскраво виражені фізіологічний, психологічний і соціальний аспекти;
- дозвілля засноване на добровільності при виборі роду занять і ступеня активності;
- дозвілля передбачає не регламентовану, а вільну творчу діяльність;
- дозвілля формує і розвиває особистість; сприяє самовираженню, самоствердженню і саморозвитку особистості через вільно вибрані дії; формує потребу дітей у свободі і незалежності;
- дозвілля сприяє розкриттю природних талантів і придбанню корисних для життя умінь і навичок; стимулює творчу ініціативу дітей; сприяє формуванню ціннісних орієнтацій;
- дозвілля детерміноване внутрішньо і зовні; виступає як своєрідна «зона обмеженого втручання дорослих»;
- дозвілля сприяє об'єктивній самооцінці дітей; формує позитивну «Я - концепцію»; сприяє самовихованню особистості; формує соціально значимі потреби особистості і норми поведінки в суспільстві;
- дозвілля забезпечує веселий настрій і персональне задоволення [14].

Таким чином, можна констатувати, що сутністю дитячого дозвілля є творча поведінка (взаємодія з навколишнім середовищем) дітей, яка вільна у виборі роду занять і ступеню активності, детермінована внутрішньо (потребами, мотивами, установками, вибором форм і способів поведінки) і зовні (факторами, що породжують поведінку).

Творчі процеси у всій своїй силі виявляються в дитячій грі, в пізнаванні навколишнього світу, в привласненні дітьми найрізноманітніших соціальних амплуа. Причому переважно ці процеси здійснюються в час дозвілля. Через механізм емоційного сприйняття і переживання діти максимально активно

засвоюють елементи творчої діяльності, які, закріплюються в їх свідомості і поведінці і відкладають відбиток на все подальше життя. Виходячи з цього, дитячому дозвіллю властива творча функція.

Дозвілля – це зона активного спілкування, яка задовольняє потреби дітей в контактах. Такі форми дозвілля як самодіяльне об'єднання за інтересами, масові свята – сприятлива сфера для усвідомлення себе, своїх якостей, достоїнств і недоліків в порівнянні з іншими людьми. Діти оцінюють себе, орієнтуючись на соціально прийняті критерії і еталони, бо самосвідомість соціально за своїм змістом, за своєю суттю і неможливо поза процесом спілкування. Саме в умовах дозвілля формуються якості, що дають дітям можливість виступати в найрізноманітніших соціальних амплуа. Таким чином, можна позначити ще одну функцію дитячого дозвілля – комунікативну.

Час дозвілля має великий вплив на пізнавальну діяльність дітей. Під час дозвіллевої діяльності відбувається пізнання нового в різноманітних галузях знань: розширюється художній кругозір; осягається процес технічної творчості; відбувається знайомство з історією, спортом і так далі; нарешті, здійснюється збагачення дозвілля видами діяльності [26]. Таким чином, виходить що дитяче дозвілля виконує пізнавальну функцію.

Одне з важливих завдань дозвілля молодших школярів – допомогти у виборі професії. Від першого періоду дитинства до юнацького віку все актуальнішим стає питання про обрання професії. Від тривіального: «Ким бути?» в дитинстві, до болісного пошуку свого місця в житті в юнацькі роки, питання вибору професії хвилює всі вікові групи підростаючого покоління.

Більшість дітей знаходять відповідь на це важливе питання в сфері дозвілля. Під час дозвілля діти читають книги, дивляться кінофільми, спектаклі і телепередачі, де відкривають для себе світ професій. А, намітивши для себе професійний шлях, переважно на дозвіллі, набувають знань і розвивають здібності та навички специфічні для того чи іншого виду діяльності.

Життєдіяльність сучасних дітей гранично насичена і суворо регламентована, а тому вимагає великих витрат фізичних, психічних та

інтелектуальних сил. На цьому фоні дитяче дозвілля, яке наразі будується переважно на основі ігрової діяльності, допомагає зняти напругу. Реалізація даних функцій забезпечує цілісний розвиток особистості дитини.

Отже, варто підсумувати, що культурно-дозвіллева діяльність молодших школярів в сучасному житті має велике значення як засіб розвитку, самовираження та задоволення творчих потреб дітей. Вона допомагає їм розкрити свій потенціал, розвинути різнобічні здібності та зростати як особистості. Організація культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів сприяє їхньому розвитку в різних сферах. Вона стимулює розумовий розвиток, сприяє розвитку мислення, уяви та творчих здібностей. Крім того, вона сприяє соціальному розвитку, формуванню навичок спілкування, співпраці та взаємодії з однолітками.

Культурно-дозвіллева діяльність також має значний вплив на емоційний розвиток молодших школярів. Вона сприяє розвитку почуття радості, задоволення та емоційного виразу. Діти отримують можливість відчувати себе впевнено, виражати свої почуття та емоції через творчу діяльність.

Організація культурно-дозвіллевої діяльності також розширює світогляд молодших школярів. Вони мають можливість ознайомитися з різноманітними видами мистецтва, культурою різних народів, історією та традиціями. Це сприяє формуванню толерантного ставлення, розумінню та поваги до різних культур та спільнот.

Діти мають можливість вибирати активності та напрями діяльності, що спонукає їх до самостійного пошуку знань та розвитку своїх інтересів.

2.2. Функції педагога в організації творчої активності молодших школярів

Творча діяльність дитини є ефективним засобом розвитку її внутрішнього потенціалу при дотриманні наступних умов:

- поетапна педагогічна технологія співтворчості дорослого і дитини як суб'єктів діяльності, заснована на принципах створення творчої атмосфери, демонстрації дорослим зразка креативної поведінки, цікавості;
- психолого-педагогічний супровід творчої діяльності дитини відповідно до її індивідуальних особливостей та інтересів;
- модульна організація розвивального середовища закладу, в якому організовано простір для різних видів продуктивної творчої діяльності.

Дитина виховується в складній системі відносин із зовнішнім середовищем, в процесі своєї життєдіяльності в цьому середовищі. Тому дитину потрібно включити в діяльність, спонукати до неї. І тільки через механізм цієї власної діяльності разом або спільно з іншими він буде формуватися під її впливом [1].

Педагог в організації творчої активності молодших школярів виконує низку важливих функцій:

- Мотивація. Педагог стимулює інтерес до творчої діяльності у дітей, надихає їх на нові випробування та виклики. Він допомагає зрозуміти цінність творчості і впливає на формування мотиваційної основи для активності дітей.
- Організація. Педагог відповідає за створення сприятливого середовища для творчої діяльності. Він планує заняття, обирає відповідні методи та прийоми роботи, забезпечує наявність необхідних матеріалів та ресурсів.
- Супровід. Педагог надає підтримку та допомогу у процесі творчого розвитку дітей. Він спостерігає за їхнім прогресом, надає конструктивні поради та вказівки, допомагає вирішувати труднощі та переборювати перешкоди.
- Виховання. Педагог впливає на формування ціннісних орієнтацій дітей у процесі творчої діяльності. Він сприяє розвитку самостійності, ініціативності, відповідальності та толерантності. Виховання етичних принципів та навичок також є важливою функцією педагога.
- Розвиток. Педагог сприяє розкриттю потенціалу дітей та розвитку їхніх творчих здібностей. Він стимулює критичне мислення, творче мислення, уяву та творчу самовираженість. Педагог допомагає дітям розширити свій

кругозір, вивчати нові техніки та методи, розвивати свої таланти.

- Взаємодія. Педагог підтримує позитивну взаємодію з дітьми, сприяє створенню атмосфери співпраці та колективного творчого процесу. Він стимулює комунікацію, спільну роботу та обмін ідеями між дітьми [19].

Ці функції допомагають забезпечити успішне формування творчих здібностей молодших школярів та сприяють їхньому гармонійному розвитку.

Дуже важливо у сучасному світі обрати гідний навчальний заклад для дитини. Місце та роль навчального закладу визначаються основними завданнями який він виконує. Ці завдання заключаються в наступному:

- забезпечити потреби дитини у самореалізації, підвищити її інтелектуальний, духовний, фізичний та емоційний рівні, через залучення їх до різних видів творчої діяльності;

- створити сприятливі умови для відчуття емоційного та психологічного затишку та душевної комфортності, що дозволить ефективно навчатись та займатись творчою активністю

- викликати у дитини ряд позитивних емоцій, які вкрай необхідно виховувати у шкільному віці, це насамперед, радість, доброзичливість, успіх, творчість, самовираження і самоствердження;

- організувати змістовно-наповнене навчання та позакласну діяльність дитини, що враховуватиме її особисті інтереси та не суперечитиме інтересам колективним [25].

Позакласна діяльність – це важлива сфера соціалізації молодших школярів, у якій вони можуть реалізувати свої потреби та інтереси природним шляхом, втілити соціальні та особистісні ролі, покращити активність та ініціативність, знайти для себе нові ціннісні орієнтири завдяки вільного вибору видів креативної діяльності. Адже творчість є однією з головних сфер життя сучасного суспільства, яка відкриває нові можливості для розвитку учня, формування його особистості, набуття досвіду у вирішенні життєвих ситуацій. Така діяльність формує культурні потреби, ціннісні особистісні орієнтації, емоційно-вольову сферу та індивідуальні смаки [3].

Педагоги повинні сприймати дитину як свого молодшого товариша в спільних діях на загальну радість і користь: в пошуку справ, потрібних людям; в виборі і відкритті кращих засобів вирішення життєво важливих завдань; в практичному використанні набутих знань і умінь; в обміні досвідом творення добра; в подоланні труднощів при виконанні задуманого; в боротьбі з усім, що заважає добру і красі утвердитися в нашому житті; в оцінці зробленого і отриманні уроків на майбутнє. Вчитель завжди має виявляти внутрішнє духовне ставлення до вихованця як до молодшого товариша. Для такого ставлення характерним є єдність поваги і вимогливості. Вихідним поняттям є повага: віра в творчі сили, можливості дитини як все більш вмілого і завзятого учасника – в сьогоденні і майбутньому – загальної громадянської турботи; розуміння сильних і слабких сторін людини, прагнення розкривати, розвивати кращі сторони і долати недоліки, слабкості.

Педагог має організувати діяльність так, щоб розвивати в єдності всі три сторони особистості учня: пізнавальну, емоційну, вольову. Порушувати і зміцнювати високі почуття, прагнення і потреби. Формувати вміння та здібності, звички і характер. Таким чином, діти беруть участь в творчому вирішенні спільних важливих практичних завдань.

В процесі позакласних занять у дитини відбувається зміцнення відчуття соціуму, зростання ступеня єдності, стимулювання творчої активності, вироблення життєвої позиції, навчання поведінки в суспільстві. Основні завдання педагогічної діяльності надають процесу творчості оновлення, інноваційного, комплексного та системного характеру, що забезпечує сучасний рівень розвитку дитини. Можливість вбирати в себе функції, що сприяють формуванню і розвитку підростаючого покоління, робить роботу педагога цікавою та змістовною, а це, у свою чергу, сприяє залученню нових учнів [32].

Очікуваними результатами позакласних занять та творчої активності є: особистісна розвиненість учнів, гнучка поведінка у змінних умовах життя, вміння до них адаптуватися, впливати на них з користю для себе. Висока самоповага, відсутність страху перед помилкою. Розкутість та оптимістичне

світобачення.

Освітня діяльність, самоосвіта та творча позакласна сфера прямим чином впливають на особистість молодшого школяра, дозволяють проявити свої людські якості, сприяють успішній соціалізації.

Враховуючи потреби сучасного інформаційного соціуму, навчальний процес повинен не тільки забезпечувати знання, але й формувати високу мотивацію до навчання, виховувати в учнів прагнення до самоосвіти, яка пов'язана з розвитком творчого та критичного мислення. Освітня діяльність має стимулювати школярів орієнтуватися в потужному інформаційному просторі, забезпечуючи навчальний процес новітніми мультимедійними технологіями.

За допомогою мультимедійної презентації вчитель має можливість розвинути у школярів творче та нестандартне мислення, адже всі презентації робляться у форматі логічних схем. Мультимедіа створює умови для організації взаємодії з учнями завдяки поєднання навчальних матеріалів та забезпечення їх вдалого сприйняття з активацією таких видів пам'яті: слухової, зорової, емоційної.

Мультимедійні технології для школярів допомагають покращити навчальну діяльність, урізноманітнити матеріал за рахунок наочного прикладу, музичного супроводу, мультиплікацій, відеоряду. Це також активізує імідж вчителя, проявляючи його сучасним фахівцем. Високий рівень знань вчителя у використанні засобів мультимедіа забезпечує, на нашу думку, якісний та ефективний освітній процес.

Для успішної реалізації освітньо-дозвіллевої мети, на позакласних заняттях доцільно використовувати мультимедійні технології, зокрема:

- 1) поповнення предметно-ігрового середовища для творчого розвитку;
- 2) модернізація навчально-виховного процесу;
- 3) впровадження нових технологій, методик та перспективного педагогічного досвіду;
- 4) підбір сучасної програми із застосування засобів мультимедіа [11].

Розглянемо кожен групу заходів більш детально.

Поповнення предметно-ігрового середовища для творчого розвитку:

Обладнання:

- сучасної фізкультурно-оздоровчої бази (фізкультурні зали, басейн, майданчик);
- поповнення навчально-ігрових гуртків;
- облаштування куточків усамітнення у групах;
- облаштування студії зображувальної діяльності;
- облаштування та відкриття новітнього дитячого театру.

Методичне забезпечення:

- придбання методичної літератури;
- поповнення аудіо теки, відеотеки;
- випуск друкованої продукції;
- оформлення перспективного педагогічного досвіду;
- підготовка та випуск іміджевого матеріалу (буклети, брошури, стенди, реклама, сайт).

Взаємодія з родинами:

- реклама сучасного творчого простору;
- проведення днів відкритих дверей, днів пізнавальної інформації.

Модернізація навчально-виховного процесу:

- диференціація навчального матеріалу з урахуванням особливостей розвивальних гуртків;
- індивідуалізація педагогічного процесу в рамках розвивально-виховної зайнятості;
- дослідницько-пошукова діяльність школярів;
- подальше впровадження ігрових та розвивально-творчих годин за допомогою мультимедійних технологій;
- активізації діяльності колективу щодо формування інформаційної обізнаності;
- впровадження новітніх програм пріоритетних напрямків педагогічної діяльності [8].

Методичне забезпечення:

- підбір та вивчення нових технологій та методик;
- вивчення та впровадження перспективного педагогічного досвіду;
- проведення діагностики рівня креативного потенціалу педагогів;
- впровадження у роботу творчих доробок;
- поповнення бази даних щодо інноваційних технологій;
- впровадження мультимедійних технологій у практику роботи

позакласних занять [13].

Завдяки новітній розробці та реалізації концепції розвитку дітей на позакласних заняттях можна очікувати на такі позитивні результати:

- 1) повноцінний фізичний, психічний та соціальний розвиток учня;
- 2) віра у власні сили, вміння підтримувати себе у важких ситуаціях, довіряти собі, розвиватись;
- 3) власний індивідуальний досвід як запорука успіху;
- 4) ціннісне ставлення до світу, гармонійне співіснування з навколишнім середовищем, оптимізм у ставленні до життя та критичне мислення;
- 5) розвиток творчого мислення, вміння експериментувати та досліджувати, постійно відкривати щось нове;
- 6) сформовані базові якості особистості як лідера – самодостатність, винахідливість, дружелюбність, комунікабельність, справедливість, відповідальність;
- 7) прагнення самореалізуватись та саморозвиватись в житті;
- 8) правильна довіра до дорослих, здатність комунікувати, підтримувати один одного, знаходити нові контакти;
- 9) формування життєвої компетентності, уміння пристосовуватись до нових умов та реалізовуватись в них.

Для реалізації практичної частини дослідження даної теми, ми використали метод опитування серед школярів та проаналізували його результати. Для експерименту ми взяли за основу Креативну Міжнародну Дитячу Школу (КМДШ) та провели анкетування для учнів 1-4 класів (30 учнів

взяли участь).

Сутність анкетування полягала в тому, щоб проаналізувати думку учнів щодо вибору позашкільних занять школи та педагогічної діяльності зокрема (безпечний простір, підтримка тьюторів, новітнє обладнання). Так, ми зможемо дізнатись, які гуртки найбільше подобаються учням, а які – найменше, щоб педагоги змогли вдосконалити їхні програми.

Результати дослідження можуть бути використані у подальшій розробці інструментів, які допоможуть покращити варіативність та наповненість творчих гуртків (додаток А).

Отже, в межах КМДШ функціонують такі професійні позашкільні заняття від EXTRA ACTIVITIES: GameDev (розробка ігор), ломиголовки, футбол, баскетбол, творча майстерня, джиу джитсу, dance mix, сучасний лідер, програмування та веб-дизайн, чирлідінг, робототехніка, шахи, архітектура, індивідуальні заняття з гітари та фортепіано [29].

Результати анкетування серед опитуваних 30 учнів свідчать про те, що учні, які відвідують позашкільні заняття КМДШ дуже задоволені процесом, мають гарні відносини з педагогами та виявили бажання відвідувати також нові види гуртків. З'ясовано, що потрібно ввести в розклад заняття з пісочної анімації, оскільки більша половина учнів виявила зацікавленість до цього виду творчої діяльності. Виявлено, що учням цікаво займатись також на свіжому повітрі, тому необхідно додати більше нових видів занять, які можливо реалізувати таким чином.

РОЗДІЛ 3

ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ЦЕНТРАХ РОЗВИТКУ ТА РОЗВАГ

3.1. Інноваційні технології в організації ігрової діяльності в центрах розвитку та розваг

Інноваційні форми роботи в дитячих в центрах розвитку та розваг можна розділити на три групи:

- пов'язані з перетвореннями в системі організації і керування;
- соціально-управлінські;
- виробничо-творчі.

Інновації, спрямовані на дитячу аудиторію приводять до підвищення якості обслуговування, розширення асортименту послуг з організації дозвілля, розваг та навчання.

Інновації, спрямовані на працівників культури, пов'язані з поліпшенням умов і удосконаленням організації їх праці, зі створенням більш творчого соціально-психологічного клімату в колективі. Ці нововведення мають свою специфіку, пов'язану з особливостями самої сфери, специфікою праці працівників, їх здібностями, діловими і особистими якостями [13].

Розвиток соціально-педагогічної роботи в Україні за останнє десятиріччя характеризується переосмисленням традиційних підходів до роботи з дітьми, значними змінами та інноваціями в цій сфері. Вільний та всебічний розвиток особистості є не тільки високим соціальним ідеалом, але й важливою умовою становлення суспільства, яке орієнтується на універсальні, гуманістичні та демократичні цінності. У зв'язку з політичними, економічними і соціокультурними змінами, що відбуваються в нашому суспільстві у всіх сферах його життя, значно змінилися зміст та форми культурно-дозвілдової діяльності, які мають велику силу смислового та емоційного впливу на особистість.

Сучасні методи і форми культурно-дозвілєвої діяльності дітей обумовлені потребами суспільства в розширенні демократії та гласності, удосконаленням суспільних відносин, розвитком різнобічних здібностей дітей, продуктивним проведенням їх дозвілля.

В організації культурно-дозвілєвої діяльності школярів сьогодні виділяють такі основні методи:

- 1) методи гри і ігрового тренінгу;
- 2) методи театралізації;
- 3) метод змагання;
- 4) метод рівноправного духовного контакту;

5) методи ситуацій, що виховують почуття самореалізації, довіри, уявної довіри, недовіри, організованого успіху та ін. Ситуація, яка виховує, – це ситуація що спеціально створюється педагогом;

6) імпровізація – дія, не усвідомлена і не підготовлена заздалегідь, експромт. Імпровізація виводить на практичну й творчу заповзятливість. Мистецтво імпровізації – це породження спокуси творчого зусилля. Імпровізація базується на синдромі наслідування з привнесенням свого авторського початку;

- 7) масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи [39].

На сучасному етапі функціонування центрів розвитку та розваг активно впроваджуються у практику інноваційні технології, авторські програми, методики та їх елементи. Розглянемо найбільш цікаві з них:

- 1) Технологія фізичного виховання дітей.

Суть інноваційної технології. Форма фізичного виховання передбачає якісно новий підхід в організації фізичного виховання і розрахований на дітей молодшого шкільного віку. Технологія побудована на основних правилах: «Граючись – розвивати, граючись – навчати, граючись – виховувати».

2) Технологія розвитку творчої особистості Теорія розв'язання винахідницьких завдань.

Суть інноваційної технології. Система розвиваючого навчання зі спрямованістю на розвиток творчих здібностей особистості. Сприяє розвитку

інтелектуального потенціалу, творчих здібностей та індивідуальних задатків кожної людини. Використовуються альтернативні шляхи пошуку відповідей.

Основне завдання – навчати дитину розв’язувати проблеми різного рівня складності з використанням винахідницьких завдань. Основна ідея технології полягає у тому, щоб переводити завдання з нижчого рівня складності на вищий. Для її успішної реалізації потрібно навчити дитину виявляти проблеми, з’ясовувати, чому легкі завдання розв’язуються просто, а важкі – складно. У роботі з дітьми молодшого шкільного віку використовують колективні ігри, ігри-заняття, під час яких діти вчаться спостерігати за навколишньою дійсністю, виявляти суперечливі властивості предметів, явищ, шукати відповіді на поставлені питання. Педагог орієнтується на вільний та самостійний вибір дитини – предмета, матеріалу, виду діяльності.

3) Спадщина В. Сухомлинського.

Суть інноваційної технології. Основоположною у науково-теоретичних працях і практичному досвіді В. Сухомлинського є його філософсько-педагогічна система ідей та поглядів на дитину як на найвищу цінність. Педагогіка В. Сухомлинського – це педагогіка серця, дитиноцентризму й толерантності, яка базується на ідеї наближення навчально-виховного процесу до природи конкретної дитини. Педагог створив таку психолого-педагогічну систему, в якій усе зосереджено навколо дитини-людини, це педагогіка, побудована на утвердженні тієї філософської істини, що освіта, виховання й розвиток людини мають передбачати, передусім, утвердження гармонії розуму й серця. Уроки мислення сприяють розумовому, мовленнєвому, духовному розвитку і вихованню в них ціннісного ставлення до природи. Діти вчаться розуміти й любити її, починають дивитися на неї іншими очима, стають активними її захисниками. Розроблені педагогом основні норми моральної вихованості для дітей ґрунтуються на творчому використанні багатого потенціалу загальнолюдських моральних цінностей і є складовою частиною його цілісної педагогічної системи.

4) Педагогіка М. Монтессорі («Будинок вільної дитини»).

Суть інноваційної технології. Створення предметно-просторового середовища, у якому дитина зможе реалізувати свої природні здібності та задатки. Діяльність дитини повинна бути вільною та самостійною. Педагог використовує у роботі самонавчальні засоби – матеріали, з якими вихованець працює, наслідуючи педагога, діючи за зразком, а потім самостійно приступає до їхнього виконання. Індивідуалізація розвитку молодших школярів реалізується через взаємодію з матеріалами, з урахуванням права вибору дітей, природних потреб та вікових особливостей.

Суть інноваційної технології: оволодіння дитиною корисними для самостійної діяльності засобами, розвиток її пізнавальних здібностей, мовних навичок, інтелектуальної ініціативи, творчості й самовираження проходить природно, у відповідності до розвитку - "дитина ніби сама себе розвиває".

б) Технологія «Радість розвитку». Психолого-педагогічне проектування взаємодії дорослого і дитини.

Суть інноваційної технології: організація особистісно-орієнтованого виховання і навчання дітей молодшого шкільного віку, в центрі якого перебуває дитина як пріоритетний суб'єкт. Реалізація кожною дитиною права на розвиток своїх природних здібностей.

7) Діагностична методика «Мовленнєве зростання».

Суть інноваційної технології. Пропоновані параметри мовленнєвого становлення молодших школярів представлені з позицій комунікативного підходу до розвитку засобів мовлення. Принциповою позицією цього підходу є твердження про те, що міжособистісна взаємодія – основа взаєморозуміння. Неможливо зрозуміти іншу людину поза особистісних контактів з нею. Комунікативний підхід до діагностики розвитку мовлення розглядає дитину як активного й ініціативного учасника соціальної взаємодії, в якій вона має не лише засвоїти суспільний досвід (мову), але й щоразу самостійно застосовувати засвоєне, робити свій власний вибір адекватних до ситуації засобів спілкування, нарешті, створювати свої власні засоби для реалізації мети взаємодії.

8) Методика дитячого експериментування в природі.

Суть інноваційної технології: організації процесу формування уявлень молодших школярів про природу і людину через призму ціннісних орієнтацій. Реалізується потреба кожної дитини в доступному експериментуванні та в природодослідженні.

9) Художньо-мовленнєва діяльність.

Суть інноваційної технології: сучасний зміст роботи з розвитку зв'язного мовлення, ефективна технологія навчання дітей розповідати через ознайомлення із основними правилами мовленнєвого етикету та використання комунікативних еталонів, відповідно до конкретної ситуації.

10) Розвиток творчих здібностей.

Суть інноваційної технології: розкриває систему роботи з розвитку творчих здібностей, природних нахилів дітей через емоції, почуття, через естетичне ставлення до природи, через використання різних методів образотворчого мистецтва, що стимулює прагнення дитини до творчого пошуку. Розкриває художні та креативні здібності дітей, починаючи з молодшого шкільного віку. Діти зображають навколишнє тільки після емоційних зустрічей з ним у процесі спостереження, розгляду картин, слухання музики, читання, розповідання. Головне завдання організації зображувальної діяльності – виховання естетичних почуттів, а допоміжне – навчання технічним прийомам. Чим більше органів чуття беруть участь у сприйманні навколишнього, тим повнішими будуть уявлення, глибшим – пізнання.

11) Система освіти «Довкілля».

Суть інноваційної технології. Система освіти «Довкілля» формує цілісну свідомість людини, яка здатна брати відповідальність за своє майбутнє та майбутнє рідної землі, народу, виховує ціннісне ставлення дитини до себе, до світу, що ґрунтується на почутті любові до навколишньої дійсності, «совісті» – намаганні почути звуки кожної живої істоти, зрозуміти її, щоб жити у злагоді із собою, природою. Програма «Довкілля» як дидактична система викладання предметів природничого циклу альтернативна до традиційного підходу.

12) Методика використання схем-моделей для навчання дітей описовим

розповідям.

Суть інноваційної технології. За цією методикою для роботи використовується аркуш картону 45x30 см, поділений на шість квадратів (за кількістю характерних ознак предмета або об'єктів чи пів року, про які потрібно розповісти). Дітей навчають знаходити головні, суттєві ознаки предмета, відрізнити їх від другорядних. Навчаючи молодших школярів складанню описових розповідей, використовують схеми-моделі. Діти вибудовують розповідь з дотриманням послідовності та параметрів, закладених у схемах: колір, форма, величина, матеріал, частини, дії. Використання схем при складанні описових розповідей допомагає дітям засвоїти порівняння предметів не в загальній формі – чим подібні, або чим відрізняються предмети, а диференціювати. порівнюючи предмети за формою, величиною, кольором тощо.

13) Методика використання схем-моделей у лексично-граматичній роботі.

Суть інноваційної технології. Розвиток у дітей словесно-логічного мислення, формування у них умінь користуватися основними логічними прийомами і операціями є одним із важливих завдань у процесі навчання молодших школярів. Пропонується наступна схема ознайомлення дітей із предметами: 1) первинне ознайомлення з предметом і його назвою; 2) дослідження властивостей предметів: колір, відтінки, форма, розмір, звуки, шуми; співвідношення в просторі; вага; властивості поверхні; ритм; рух предмета; назва деталей предмета; 3) групування. Узагальнення і найпростіша класифікація предметів, формування родових і видових понять, наступна класифікація – диференціація родових понять; 4) розвиток елементів логічного мислення шляхом складання моделей, схем, коректурних таблиць разом із дітьми.

14) Особистісний розвиток дитини засобами взаємодії різних видів мистецтв.

Мета інноваційної технології: зацікавити молодшого школяра до творчого пошуку своїх здібностей і потенціалу.

15) Поліхудожній розвиток дітей в педагогічному процесі.

Суть інноваційної технології. Відбувається самоствердження дитини в найбільш значущій для неї сфері поліхудожньої діяльності (музичної, хореографічної, театралізованої, образотворчої).

16) Пальчиковий ігротренінг.

Суть інноваційної методики: взаємодія розвитку м'язів рук дитини з розвитком її мовлення та мислення.

17) Юний еколог.

Суть інноваційної програми: через сучасні методи і прийоми з екологічного виховання молодших школярів (екологічні проекти, стежини, ігри, експериментально-пошукову діяльність, вправи-емпатії, хвилинки милування природою, розв'язання проблемних ситуацій тощо) формувати екологічну свідомість кожної дитини.

18) Дитина і довкілля.

Суть інноваційної програми: оволодіння дитиною, починаючи із молодшого шкільного віку, необхідними знаннями, вміннями та навичками із ОБЖД.

19) Логіки світу.

Суть інноваційної програми: починаючи з молодшого шкільного віку через порівняння, узагальнення, класифікацію предметів та їх заміників, розвивати мислительну та мовленнєву діяльність дітей.

20) Кольорові числа.

Суть інноваційної технології: через розвиток уяви, елементів образного та логічного мислення, розвиток сенсорних відчуттів (кольору, форми, величини) прискорюється процес оволодіння числами, операціями над ними, цифрами та іншими математичними поняттями.

21) Розвивальне навчання.

Суть інноваційної технології: знання засвоюються міцніше, швидше і в системі, якщо вони надаються дітям відразу великим блоком у всій системі внутрішніх і зовнішніх зв'язків. Використання узагальнень; встановлення логічних зв'язків у матеріалі, виділення головного і суттєвого у великих блоках

матеріалу; встановлення міжпредметних зв'язків, що допомагає більш ефективно засвоювати матеріал.

22) Гуманно-особистісна технологія.

Суть інноваційної технології: педагогічний процес моделюється, враховуючи психологічні особливості дітей. Врахування і розуміння тенденцій саморозвитку дитини у педагогічному процесі. Зміст атмосфери спілкування, стиль взаємин повинні допомагати дитині вчитися, пізнавати себе як людину, плекати почуття власної гідності, самоповаги.

23) Методика швидкочитання.

Суть інноваційної технології: методика базується на природніх здібностях дитини із врахуванням індивідуальних особливостей, на використанні різних видів пам'яті (слухової, зорової, мовної), на ігровій системі навчання. Навчання спирається на сприйняття (зір, слух, тактильні відчуття, інтуїцію), мислення активну практичну діяльність дитини, розвиває її пізнавальні здібності.

24) Розвиваючі ігри.

Суть інноваційної технології. Методики раннього розвитку дітей, в першу чергу, базуються на відповідних дитячих іграх. За методикою Нікітіних вони повинні включати в себе спільну діяльність дитини і батьків. Завдання, які ставляться перед дитиною, мають різну форму: у вигляді інструкції, креслення, моделі. Таким чином дитина знайомиться з різними способами передачі інформації. Завдання задаються за принципом від простого до складного і мають дуже широкий діапазон.

25) Програма «Англійська мова».

Суть інноваційної програми: навчання англійської мови в ігровій формі.

26) Міжнародна виховна система «SELF-ESTEEM».

Суть інноваційної технології: виховання особистості, позитивної самооцінки, почуття власної гідності та соціальної відповідальності.

27) Технологія створення Ситуації успіху.

Суть інноваційної технології: допомогти особистості дитини зрости в успіху, дати відчути радість від здолання труднощів. Дати зрозуміти, що без

зусиль в житті нічого не дається, весь час необхідно прикладати зусилля.

28) Програма «Риторика +Театр».

Суть інноваційної програми: формування у дітей вміння говорити правильно, бути добрими співрозмовниками, здатними висловлювати власне судження, вміти вживати ввічливі форми.

29) Танцювально-ігрова гімнастика «Са - Фі - Дансе». Суть інноваційної програми: сприяння всебічному гармонійному розвитку особистості молодших школярів засобами танцювально-ігрової гімнастики [37].

Сучасні центри розвитку та розваг використовують інноваційні технології для організації ігрової діяльності у дітей:

1) Віртуальна реальність (VR). Використання VR-технологій дозволяє дітям потрапити у віртуальний світ ігор та пригод. Вони можуть досліджувати нові місця, взаємодіяти з віртуальними персонажами та розвивати свої навички в захопливий спосіб.

2) Розширена реальність (AR). AR-технології дозволяють поєднувати реальний світ з віртуальними об'єктами та ефектами. Це створює унікальні можливості для інтерактивних ігор та експериментів, де діти можуть бачити віртуальні об'єкти у своєму навколишньому середовищі.

3) Мультимедійні ігри та додатки. Використання спеціальних мультимедійних ігор та додатків дозволяє дітям активно взаємодіяти з електронними пристроями та екранами. Це можуть бути логічні головоломки, творчі завдання, інтерактивні книжки та багато іншого.

4) Робототехніка. Вивчення та програмування роботів стає все популярнішим у центрах розвитку. Діти можуть конструювати та програмувати роботів для виконання різноманітних завдань, що сприяє розвитку їхньої логіки, креативності та проблемного мислення.

5) Інтерактивні сенсорні системи. Використання сенсорних систем дозволяє дітям взаємодіяти з ігровими елементами за допомогою жестів, рухів або дотику. Це можуть бути рухомі проекції, екранів-дотиків або інші спеціальні пристрої, які реагують на дії дітей.

б) Онлайн-платформи та додатки. Багато центрів розвитку пропонують онлайн-платформи та додатки, де діти можуть брати участь у віртуальних іграх, навчальних програмах та спілкуватися з іншими учасниками. Це розширює можливості для ігрової діяльності та співпраці [4].

Використання цих інноваційних технологій дозволяє створити захопливе та розвиваюче середовище для дітей, допомагає розвивати їхню творчість, логічне мислення та соціальні навички.

Таким чином, для покращення нововведень у діяльності дитячих центрів розвитку та розваг необхідно:

- визначити основні напрямки діяльності інноваційних процесів;
- провести планування і прогнозування соціально-культурних процесів;
- виявити фактори зовнішнього середовища і внутрішнього стимулювання.
- вивчити потреби, мотивації трудової діяльності, професійно-ціннісні орієнтації працівників у процесі адаптації до змін, що відбуваються;
- координувати зусилля всіх суб'єктів керування інноваційною діяльністю;
- забезпечити об'єктивне інформаційне забезпечення інноваційних процесів;
- створити організаційно-управлінські, соціальні і економічні умови для розгортання інноваційної діяльності в центрах розвитку та розваг для дітей;
- вести облік соціально-культурних особливостей територій і ступінь розвиненості потреб дітей при здійсненні інноваційної діяльності.

Інноваційні технології вносять нові можливості у організацію ігрової діяльності у центрах розвитку та розваг. Вони стимулюють творчість, активне навчання та розвиток різних навичок у дітей, допомагають зробити процес навчання та розвитку цікавим та захопливим.

3.2. Систематизація основних заходів для розвитку креативних здібностей молодших школярів у центрах розвитку та розваг

Для того, щоб усвідомити необхідність і мету розвитку креативних здібностей молодших школярів варто зрозуміти головні умови, що сприяють ефективному залученню дитини до культурно-розважальної діяльності. Головними умовами, що сприятимуть організації продуктивного дитячого дозвілля в центрах розвитку та розваг можна визначити наступні:

Перша умова – спільність, співпраця, сприяння.

Треба навчитися сприймати дитину як свого молодшого товариша в спільних діях на загальну радість і користь: в пошуку справ, потрібних людям; в виборі і відкритті кращих засобів вирішення життєво важливих завдань; в практичному використанні набутих знань і умінь; в обміні досвідом творення добра; в подоланні труднощів при виконанні задуманого; в боротьбі з усім, що заважає добру і красі утвердитися в нашому житті; в оцінці зробленого і отриманні уроків на майбутнє [16].

Друга умова – звичайна турбота.

Педагог завжди виявляє внутрішнє духовне ставлення до вихованця як до молодшого товариша. Для такого ставлення характерним є єдність поваги і вимогливості. Вихідним поняттям є повага: віра в творчі сили, можливості дитини як все більш вмілого і завзятого учасника – в сьогоденні і майбутньому – загальної громадянської турботи; розуміння сильних і слабких сторін людини, прагнення розкривати, розвивати кращі сторони і долати недоліки, слабкості.

Третя умова – єдність думок і дій, волі і почуттів.

Впливати так, щоб розвивати в єдності всі три сторони особистості дитини: пізнавальну, емоційно-вольову, іншу. Порушувати і зміцнювати високі почуття, прагнення і потреби. Формувати вміння та здібності, звички і характер [18].

Четверте умова – єдиний колектив.

Способи впливу педагога на дітей були б і способами впливу самих педагогів на себе, способами впливу вихованців один на одного, вихованця на

самого себе. Виховний процес іде в єдності всіх своїх ланок: виховання педагогами вихованців, самовиховання вихованців і особистого самовиховання вихователів, виховання вихованців і вихователів. Тоді особистість виховує єдиний вихователь – колектив – старших і молодших, впливаючи на загальне життя і забезпечуючи його результативність.

П'ята умова – творчість, а не шаблон.

Необхідно використовувати в єдності різні види виховного впливу – непомітний і відкритий, прямий і опосередкований – використовувати неодмінно творчо, не допускаючи формалізму і одноманітності, яка вбиває неординарність. Тоді діти не є лише об'єктами виховання. Вони, перш за все, беруть участь в творчому вирішенні спільних з вихователями важливих практичних завдань [21].

На основі вищесказаного варто систематизувати ефективні форми і методи організації дозвілля дітей молодших школярів у центрах розвитку та розваг.

Для того щоб дозвілля дітей у центрах розвитку та розваг було різноманітним, цікавим, таким, що сприяє розвитку дитини виникає необхідність у розробці специфічної програми, яка передбачить комплекс та систему занять. Програма повинна відповідати мотивації, інтересам і віку дітей.

Найзручнішим, ефективним способом проведення дитячого дозвілля у центрах розвитку та розваг є тематичні тижні, які включають в себе різні форми проведення дозвілля, відповідні певній темі, і складаються з семи блоків: пізнавальний блок, наочність, розвиток мови, розвиток мислення, розвиток дрібної моторики, фізичний розвиток, творчий блок, що сполучають дозвілля з навчальною діяльністю і роблять їх цікавими, захоплюючими, ігровими.

Виділимо такі основні форми і методи проведення дитячого дозвілля у центрах розвитку та розваг:

1) Ігрові години. Під час ігрових годин діти знайомляться з різними іграми (народними та сучасними). У молодших школярів інтерес викликають лото, шашки, шахи і т.д. Розучування цих ігор з дітьми та подальше закріплення їх у повсякденній ігровій діяльності значно збагачують дитяче дозвілля. Залежно від кількості дітей, менеджери центру розвитку та розваг розподіляють ігри між

собою, і кожен розучує обрану їм гру з різними групами дітей. Такий варіант значно може спростити підготовку ігрових годин для працівників центру.

2) Музичні години. Це час найрізноманітнішої діяльності: діти можуть розучувати нові пісні, співати ті, які їм добре знайомі, танцювати, грати в музичні ігри і т.д.

3) Ігри-подорожі. Гра-подорож являє собою послідовне відвідування різних точок на приготовленому заздалегідь маршруті. Перед дітьми ставиться завдання, що має характер квесту (вони направляються до царя Попона, до солодкого дерева і ін.). На маршруті організують зупинки, де дітям будуть пропонуватися різні ігри і завдання, відповідні темі тижня. Працівники центрів розвитку та розваг поділяють між собою функції: частина з них супроводжує дітей за маршрутом, а інші знаходяться на своїх точках і організують для них завдання.

4) Читання, розучування віршів. Незважаючи на стрімке зменшення частки читання в дозвіллевій діяльності сучасних дітей, цей вид занять як і раніше займає одну з лідируючих позицій і інтерпретується як одна з форм дозвільної діяльності. Дослідження останніх років показують, що читання дітей стало більш функціональним і практичним, при цьому функція дозвільного читання найчастіше реалізується за допомогою різних періодичних видань, тобто журналів і газет. Сучасний ринок представлений різними видами дитячих дозвільних періодичних видань. Можна сказати, що більшість видань, призначених для юної аудиторії, незалежно від вікової спрямованості та функціонального призначення, цікаві. Вони створюються за принципом «розважаючи - повчати». Ігрові елементи, які є обов'язковими у виданнях для малюків – це загадки, розмальовки, настільні ігри, саморобки тощо [28].

Таким чином, сучасна дозвіллева періодика для дітей повною мірою відповідає особливостям і природі дитячого дозвілля. Більшість дозвільних періодичних видань втілює принцип активності, включаючи численні ігрові та розвивальні і навчальні завдання. Їх структура відповідає принципу нерегламентованої, вільної діяльності, жанрове і тематичне наповнення

задовольняє інтереси дитинства і виступає як своєрідна зона обмеженого втручання дорослих.

5) Дитячий театр. «Театралізована діяльність – один із засобів естетичного, морального виховання і художнього розвитку дитини» [21]. Для молодших школярів існує кілька видів театралізованої діяльності:

- сценічна постановка або драматизація (за участю дітей);
- ляльковий театр;
- пальчиковий театр;
- театр тіней;
- настільний театр і ін. [12]

В іграх-драматизації дитина-артист самостійно створює образ за допомогою комплексу виражальних засобів (інтонація, міміка, пантоміма), виробляє власні дії для виконання ролі. У гри-драматизації дитина виконує сюжет, сценарій якого заздалегідь існує, але не є жорстким канонам, а служить канвою, в межах якої розвивається імпровізація. Імпровізація може стосуватися не тільки тексту, але і сценічної дії [27].

Види драматизації: ігри-імітації образів тварин, людей, літературних персонажів; рольові діалоги на основі тексту; інсценування творів; постановки вистав по одному або декільком творів; ігри-імпровізації з розігруванням сюжету без попередньої підготовки. Драматизації ґрунтуються на діях виконавця, який може використовувати ляльки.

б) Туризм і краєзнавство як спосіб життя. Центр розвитку та розваг долучає малюків до туризму і краєзнавства. У процесі такого навчання дитина має зрозуміти як жити в єднанні з природою, бути здоровими і щасливими; розумно й доброзичливо ставитися до всього, що їх оточує, і в першу чергу до природи, в тому числі і до суворих її сторін; любити працю; шанобливо ставитися до людей будь-якої національності; бути розумно бережливим; бути добрим [14].

7) Творчість (малювання, ліплення, аплікації). Спеціалісти з організації дитячого дозвілля будь-якого сучасного центру розвитку та розваг використовують широкий арсенал методів організації творчої діяльності

молодших школярів використовуючи при цьому усі типи відомих форм дитячої творчості.

Варто відзначити, що такі форми дозвілля дітей в центрах розвитку та розваг як самостійні об'єднання по інтересах, ігрові програми, масові свята (бали, концерти, конкурси, свята, гуляння, змагання, фестивалі) та інші – сприятлива сфера для усвідомлення себе, своїх якостей, достоїнств і недоліків порівняно з іншими людьми. Діти оцінюють себе, орієнтуючись на соціально прийнятні критерії і еталони, бо самосвідомість соціальна за своїм змістом, за своєю суттю і неможлива поза процесом спілкування. Саме в умовах дозвілля формуються спільності, що дають дітям можливість виступати в найрізноманітніших соціальних амплуа.

В процесі колективного дозвільного проведення часу у дитини відбувається зміцнення відчуття товариства, зростання ступеня консолідації, стимулювання трудової активності, вироблення життєвої позиції, навчання нормам поведінки в суспільстві.

До дитячих дозвільних закладів належать і дитячі спортивні клуби, які підтримують фізичний розвиток дітей. Улюблені заняття в години дозвілля підтримують емоційне здоров'я. Дозвілля сприяє виходу із стресів і дрібних неспокоїв, і, нарешті, дозвілля визнається значним знаряддям в попередженні розумової відсталості і реабілітації розумово хворих дітей. Особлива цінність дозвілля полягає в тому, що може допомогти дитині реалізувати те краще, що в ній є [33].

Можливість вбирати в себе функції, що сприяють формуванню і розвитку підростаючого покоління, робить роботу дитячих центрів розвитку та розваг привабливою, цікавою і змістовною, а це, у свою чергу, сприяє залученню в них молодших школярів.

Центри розвитку та розваг молодших школярів дають можливість багатьом дітям розвивати свої творчі здібності та відкривають шляхи самореалізації особистості.

У своїх вищих формах ця дозвільна діяльність центрів розвитку та розваг

служить цілям виховання, освіти і самовиховання підростаючого покоління. Причому вирішуються дані завдання в центрах розвитку та розваг своєрідно, в обмеженому поєднанні з культурним відпочинком і розумними розвагами. Це викликає сприятливий психологічний настрій і полегшує процес соціалізації підростаючого покоління [40].

Центри розвитку та розваг є складовою системи вільної освіти, яка надає дітям відповідно до бажань та інтересів можливість змістовно провести свій вільний час, займатися художньою і технічною творчістю, туристично-краєзнавчою і еколого-натуралістичною діяльністю, спортивною і дослідницькою роботою.

Таким чином, перед центрами розвитку та розваг, як і перед дитячим садком, стоїть відповідальне завдання – в маленькій людині закласти основи особистості високоморальної, інтелігентної; формування якостей такої особистості буде продовжуватися і в початковій, і в середній школі, і далі, все життя. Очевидно, що для цього потрібно застосовувати ті форми і методи, які люблять і залюбки виконують дітьми, які їм до душі. У першу чергу це ігри. Вони мають величезне значення в житті дітей: по-перше, гра – їх природна потреба, по-друге, як дитина грає, так вона буде і працювати.

Таким чином, діяльність центру розвитку та розваг дитини має бути націлена на вирішення важливої проблеми – гармонійний розвиток особистості молодших школярів шляхом формування цілісної картини світу, життєвої компетентності та особистої культури.

Тому для вдосконалення діяльності сучасних центрів розвитку та розваг вкрай необхідна розробка концепції, яка б враховувала усі новітні досягнення у сфері дозвілля, виконувала б вимоги законодавства України, щодо шкільної освіти і потреби сучасних молодших школярів у розвагах та пізнавальній діяльності.

Основні завдання концепції повинні передбачати надання процесу дозвіллевої діяльності дітей у центрах розвитку та розваг оновлення, інноваційного, комплексного, поступального та системного характеру, що має

забезпечувати абсолютно новий рівень розвитку дитини. Концепція має бути покликана прокладати стратегічний напрям у роботі центру розвитку та розваг, допомагати поєднати поставлені цілі та очікуваний результат, спрямовувати педагогічний процес роботи з дітьми на врахування унікальності кожного учня, що необхідно, в першу чергу, для успішного розвитку дитини, здобуття нею життєвого досвіду та формування життєвої компетенції відповідно до потреб, можливостей та здібностей [34].

Такий підхід до перспективи розвитку центру розвитку та розваг молодших школярів важливий для вирішення соціальної політики нашої держави. Мета державної політики щодо розвитку освіти полягає у створенні умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, вихованні покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя, оберігати й примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу як невід'ємну складову європейської та світової спільноти. Державна освітня політика України спрямована на підтримку демократичних, гуманістичних тенденцій, упровадження яких передбачає особливу увагу до питань індивідуального розвитку кожної дитини.

Індивідуалізація в діяльності центру розвитку та розваг передбачає здійснення індивідуального підходу не лише до кожної дитини, а і до кожної родини, беручи до уваги її культурну самобутність і педагогічні погляди на виховання дитини. Сучасна родина переймається та значно зацікавлена у тому, щоб діти перебували у максимально комфортних умовах, отримували якісне виховання, навчання і дозвілля, щоб про розвиток дитини дбали по-справжньому віддані своїй справі фахівці. Поглиблено вивчаючи індивідуальні особливості своїх вихованців, педагог набуває надзвичайно важливого досвіду, що спонукає до систематичної роботи із вдосконалення професійної майстерності.

Концепція вдосконалення діяльності центру розвитку та розваг повинна мати гуманітарно-пошуковий та морально-ціннісний напрямки, які базуються на

урахуванні індивідуальних задатків, можливостей та здібностей кожної дитини, та бути побудованою на принципах гармонійного поєднання індивідуального розвитку, дозвілля, виховання та навчання [35].

Під час формування життєвої компетентності молодших школярів, цілісної картини світу та особистісної культури малюка належна увага має приділятися індивідуальній підготовленості дітей до сприйняття нового, створення належного розвивального предметно-ігрового середовища, особливостей сімейного виховання.

Головною метою роботи центру розвитку та розваг дитини молодшого шкільного віку має бути особистісно-орієнтований підхід до кожної дитини, виховання молодшого школяра як свідомої особистості, оскільки свідомий молодший школяр – дитина зацікавлена, небайдужа, яка хоче діяти, опираючись на власний досвід.

Колектив центру розвитку та розваг молодших школярів повинен усвідомлювати ряд пріоритетних завдань, що сприятимуть гармонійному розвитку дитячої особистості у процесі гри та навчання. Ці завдання мають бути спрямовані на:

- Оновлення принципів, змісту освітніх технологій
- Орієнтація на формування життєвої компетентності дитини
- Забезпечення фізичного, психічного та морального здоров'я вихованців
- Постійне вдосконалення розвивального предметно-ігрового середовища
- Гуманізація взаємин дитини з навколишнім середовищем
- Формування свідомого, відповідального ставлення до життя
- Творча самореалізація педагогів
- Підсилення творчого розвитку молодших школярів засобами інтеграційного та максимально індивідуалізованого освітнього процесу
- Удосконалення роботи з формування життєвої компетентності у різних сферах діяльності.

- Оптимізація взаємодії педагогів з родинами вихованців [25].

Пріоритетними завданнями діяльності центру розвитку та розваг молодших школярів мають бути такі [15]:

- 1) Створення максимально сприятливих умов для гармонійного розвитку дитячої особистості;
- 2) Забезпечення індивідуального підходу до розвитку, виховання і навчання молодшого школяра; врахування його життєвого досвіду.
- 3) Використання новітніх освітніх технологій.
- 4) Формувати особистість педагога-новатора.
- 5) Визнання пріоритету дитячого буття, загальних здібностей (розумових, почуттєвих, вольових, комунікативних, практичних) над спеціальними (математичними, художніми, мовленнєвими тощо).
- 6) Розширення ступені свободи дитини, зменшення регламентації, висловлення віри та впевненості у можливостях дитини.
- 7) Баланс колективних та індивідуальних форм дитячої активності.

Таким чином, можемо розробити приблизну модель пріоритетних орієнтирів діяльності сучасного та ефективного дитячого центру розвитку та розваг (табл. 3.1.) [27].

Таблиця 3.1.

Основні засади створення вдалої концепції сучасного та ефективного дитячого центру розвитку та розваг

Мета	Розвиток гармонійної особистості
Девізи	«Коли є комфорт душі і тіла, дитина зростає активною, дружелюбною, самостійною»; «Здорова особистість – запорука життєвого успіху»; «Творити радість пізнання і творчості»; «Жити в позитивному оточенні, частіше посміхатися, вчитися творити самому – пріоритет розвитку особистості дитини»
Центральна фігура	Дитина
Основний життєвий контекст	Життєдіяльність у цілому, дитяче буття, дитячі види діяльності
Освітні пріоритети	Гармонійний розвиток, саморозвиток, самопізнання, виховання як засіб залучення до особистісної та загальної культури
Функції дорослого	Партнер, носій інформації, зацікавлений спостерігач,

	авторитетна, довірена особа
Сфери прояву активності педагога	Спостереження за індивідуальними особливостями дітей, організація комфортних умов життєдіяльності, створення повноцінного розвивального середовища
Гіпотеза розвитку дитини	Виважено-довірлива, оптимістична, стимулююча
Пріоритетні якості	Самостійність, працьовитість, відповідальність, лояльність, допитливість, сприйнятливості, креативність, самоповага
Характер орієнтації на дітей	Як на індивідуальність, представників віково-статевої групи, носіїв певного темпераменту, характеру, здібностей, життєвого досвіду
Позиція дитини	Суб'єкт життєдіяльності, носій сутнісних життєвих сил
Освітні засоби та прийоми	Відмова від змагальності в усіх випадках, окрім фізкультурних заходів, від порівняння дітей один з одним. Відмова від селекції на користь визначення «зони найближчого розвитку» кожної дитини. Порівняння дитини лише з самим собою (у динаміці)
Що оцінюється	Зусилля, вкладені дитиною у досягнення у порівнянні з якісно-кількісними показниками результату. Прояви творчості
Форма пред'явлення вимог	Дієво-запрошувальна: небагатослівність, доброзичливість, повага, конкретність. Обґрунтування доцільності, моральної значущості діяльності
Механізми регуляції поведінки	Внутрішні: самооцінка, рефлексія, самоповага та повага до носія вимог, совість, здоровий глузд Зовнішні: повага до дитини, гідність, індивідуальність
Очікувані результати	Особистісна розвиненість, гнучка поведінка у змінних умовах життя, вміння до них адаптуватися, впливати на них з користю для себе. Висока самоповага, відсутність страху перед помилкою. Розкутість (морально забарвлена). Оптимістичне світобачення

Базова програма розвитку молодших школярів «Я у Світі» спрямовує педагогів на вирішення завдань щодо виховання у свідомості й самосвідомості, розвитку емоційної чутливості та чуйності, підтримки й збагачення креативних здібностей дітей, збалансованості соціальних вимог з індивідуальними інтересами вихованців. Така постановка питання вимагає від дорослого вміння не тільки організувати навчання, а ще й правильно організувати щоденне життя і продуктивне дозвілля дитини [41].

Поглиблена робота над даною проблемою допомагає дивитися на процес навчання і розваг як на процес розширення можливостей компетентного вибору дитиною змісту, місця, тривалості, партнерів, матеріалів для своїх занять, створити умови для її саморозвитку, прояву сутнісних сил; сприятиме пошуку педагогічних технологій побудови розвивального способу життя, формування в

нього основ особистісної культури, життєвої компетентності; допоможе у подальшому вдосконаленні розвивального предметно-ігрового середовища.

У процесі організації навчання і розваг поза навчальним закладом дитина не просто відтворює те, що засвоює. Завдяки своїй унікальності і неповторності, у процесі розваг вона повинна розвивати, доповнювати свої знання та навички, вдосконалювати їх. Саме в цьому полягає закон творчої поведінки і поведінка методики педагогічного процесу у центрах розвитку та розваг, який будується на обов'язковому заохоченні різнобічного творчого самовиявлення молодших школярів, багатстві вражень, створенні оптимальних особистісних стосунків, котрі є джерелом продуктивної творчої діяльності дитячої спільноти. Тому принципове значення має розгляд педагогічного процесу у закладах з організації дозвілля як важливої частини освіти дитини, формування її у специфічних умовах життєдіяльності – у сфері дозвілля [33].

Найхарактернішими особливостями цієї сфери є невимушене, неформальне спілкування і самовираження, вільний вибір форм і засобів діяльності, використання їх на свій розсуд, керуючись внутрішніми мотивами.

Крім того, сама організація діяльності дітей у центрах розвитку та розваг досить різноманітна. Їх робота спрямована на розвиток творчої особистості, її ініціативи з урахуванням потреб і здібностей. Внаслідок саме такої організації діяльності дітей у центрах розвитку та розваг виникає можливість зацікавити їх творчістю, спонукати їх прагнення щодо набуття необхідних прийомів та засобів, які визначають нестандартність, оригінальність.

Система роботи центрів розвитку та розваг покликана забезпечити кожній дитині можливість у вільний час всебічно розвинути власні творчі здібності. Центри розвитку та розваг мають яскраво виражену специфіку впливу на особистість дитини. Передусім, це добровільність і право вибору занять, різноманітність і альтернативність спілкування як з однолітками, так і з педагогами, керівниками гуртків та секцій, диференційованість за інтересами та захопленнями, унікальні можливості щодо інтелектуального та творчого становлення особистості. Центри розвитку та розваг становлять самостійну

систему виховання, навчання та дозвілля молодших школярів у вільний час.

У центрах розвитку та розваг створені найбільш сприятливі умови щодо розвитку творчого потенціалу особистості, її задатків та креативних здібностей. Зокрема, виховний потенціал центрів розвитку та розваг зумовлений такими факторами і обставинами:

- особливі відносини, які найкращім чином залучають кожную дитину до активної діяльності;
- гарантія і забезпечення можливості практичного здійснення розвитку творчих інтересів і здібностей;
- вільний вибір будь-якого виду діяльності;
- наявність технологій виховання всебічно розвиненої гармонійної особистості, створення такого типу відносин, за якими сама особистість прагне максимальної реалізації сил і здібностей [30].

При цьому головною метою діяльності центрів розвитку та розваг є забезпечення потреб у творчій самореалізації, здобуття додаткових знань, умінь та навичок за інтересами та вибором. До такої діяльності також відносять роботу в предметних гуртках, технічну творчість і виховання.

Таким чином, творчі здібності молодших школярів розглядають як сукупність властивостей і якостей особистості, які дозволяють здійснювати пошук, використовуючи при цьому нестандартні засоби, здогадку розв'язувати інтелектуальні проблеми з установкою на відкриття нового, невідомого для себе. До того ж, здібності до творчості – універсальна здібність особистості. Універсальність її полягає в тому, що сформовані її компоненти в будь-якому виді творчості, наприклад, художньому, ігровому тощо, можуть проявлятися й здобувати свій подальший розвиток в інших видах творчої діяльності.

Ефективність роботи щодо розвитку творчих здібностей у молодших школярів в умовах центрів розвитку та розваг залежить від дотримання ряду умов. Передусім завдання, які пропонуються дітям, повинні бути спрямовані не лише на відпрацювання правила або алгоритму, а містити і такі компоненти, які вимагають здогадки, нестандартного підходу, творчого мислення тощо. З цією

метою дітям пропонують завдання, котрі мають декілька рівноцінних і загальноприйнятих вирішень. Виконуючи такі завдання, дитина має можливість переконатися, що їх розв'язання в ряду випадків може мати кілька варіантів. Виконання такого роду завдань дозволить розвинути творчий підхід, самостійно приймати рішення в використанні того або іншого прийому чи засобу тощо, тобто у дитини поступово виробляється творчий стиль діяльності, здійснюється розвиток уяви, здатність втілювати свої задуми в реальність [31].

Процес навчання і розваг у центрах розвитку слід насичувати такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей дітей, надавала їм максимальну свободу для творчого просування, побудувала прагнення цікаво провести дозвілля. Таким чином, цей процес має передбачати органічне поєднання професійної діяльності організаторів з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі. Переживання успіху, в той же час, викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, більш чіткого усвідомлення загальної і часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних вмінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчих здібностей особистості.

Для продуктивної організації своєї роботи центри розвитку та розваг на шляху до розвитку творчого потенціалу дитини, спираються на досягнення сучасної психологічної науки, оскільки розвиток творчої особистості можливий лише за умови, коли буде забезпечена «психолізація» всього процесу навчання і дозвілля, тобто коли будуть створені умови для реалізації творчого потенціалу кожної особистості. Про цьому важливо допомогти дитині пізнати себе, свої здібності, нахили. І саме впровадження ідей гуманізації в практичну діяльність центрів розвитку та розваг з орієнтацією на творчу обдарованість дитини – основний шлях вирішення цього питання.

Тому поряд із формуванням національної самосвідомості, оволодінням дітьми засобами рідної мови, історії, культури, мистецтва, народних традицій і звичаїв у центр уваги педагогічних працівників центрів розвитку та розваг бути поставлена проблема розвитку творчої особистості, своєчасного виявлення обдарованих дітей шляхом ранньої і поетапної діагностики, використання стимулюючих засобів щодо розвитку їх творчих потенційних можливостей [9].

Ефективність роботи щодо розвитку творчої особистості в умовах центрів розвитку та розваг, на думку І. Петрової значно підвищується при дотриманні таких психолого-педагогічних умов:

- коли створюється емоційна, доброзичлива атмосфера у процесі виконання дітьми творчих завдань;
- коли організація діяльності дитини з виконання творчого завдання здійснюється враховуючи їх інтереси, потреби, потенційні можливості, здібності тощо;
- коли вирішення творчого завдання пробуджує в кожній дитини дослідницьку активність, поглиблює інтерес до творчої діяльності, спонукає до успішних дій та досягнення поставленої мети [41].

Важливим показником, який свідчить про те, що діти виявляють творче ставлення, є наявність усвідомленого спонукання до творчості, потяг до оволодіння знаннями, вміннями а навичками, які сприяють ефективному здійсненню творчого пошуку. Під усвідомленістю розуміють поняття дитиною значення творчості у житті, наявність потреб до заняття творчістю.

Наступним показником, який показує, що дитині притаманне творче ставлення до виконання будь-якого завдання, є її спрямованість, бо вона, як доведено в ряді досліджень, детермінує поведінку та є мотиваційним ядром особистості.

Про сутність розвитку творчості у дітей свідчить також яскраво виражене бажання займатися творчістю (активно-вольові дії, спрямовані на досягнення мети: творчий пошук прийомів і засобів неординарного вирішення проблемних ситуацій, які виникають у процесі діяльності).

Ще один показник – емоційна забарвленість процесу творчого пошуку при розв’язанні різних творчих проблем, наявність позитивних емоцій при досягненні кінцевої мети, відчуття впевненості в собі, у своїх можливостях і здатність знайти вихід з проблемних ситуацій [13].

Головними факторами, які визначають цілеспрямоване керування процесом розвитку творчої особистості є передусім наявність досить стійкого інтересу саме до творчості. Тому дуже важливо мати уявлення щодо спрямованості інтересів молодших школярів і ступеня їх стійкості.

Формування у дитини глибокого і стійкого інтересу до творчої діяльності є однією з основних передумов не лише становлення, а і розвитку творчої особистості.

Основними критеріями при визначенні дієвості інтересу саме до творчої діяльності є:

- усвідомлення предмету інтересу, яке детермінує поведінку індивіда;
- чітко виражена потреба в занятті саме даною діяльністю;
- емоційна зацікавленість у процесі творчого пошуку розв’язання різних проблем [16].

Іншою важливою складовою, яка сприяє розвитку творчої особистості дитини, є наявність мотивації щодо досягнення успіху у процесі творчого розв’язання будь-яких проблем. Саме мотивація досягнень є однією з важливих складових, від якої залежить ефективність поведінки індивіда.

Таким чином, при підготовці дитини до творчої діяльності, значну увагу слід зосередити на розвитку усвідомленого спонукання їх помислів та дій до творчості, потягів та бажань оволодіти вміннями та знаннями, котрі визначають творчий пошук, нестандартне мислення, оригінальність тощо.

Дозвіллева діяльність дитини у центрах розвитку та розваг спрямована на виховання вільної особистості. Ця діяльність заснована на законах творчості, які передбачають залучення дітей до реальної співтворчості, інтелектуального діалогу, гармонізації спілкування, успіху, можливості почуватися вільно. Дозвіллева діяльність сприяє розвитку незалежного мислення, розробці

прийомів співтворчості й інтелектуальної напруги, передбачає експериментування дітей, ігри, гнучке і гармонійне поєднання індивідуальної, групової та колективної діяльності, самотійної та педагогічно скерованої.

Одна з особливостей дозвіллевої діяльності у центрах розвитку та розваг як педагогічного процесу полягає в тому, що дитина не боїться отримати незадовільну реакцію. Спираючись на унікальність і неповторність кожної дитини, педагог має розвинути отримані знання, перетворити їх у соціальний досвід. Завдяки цьому формується функціональний підхід до дитини, фрагментарність у вихованні, інтелектуальні перевантаження [10].

Педагогічний процес у центрах розвитку та розваг сприяє формуванню у дітей почуття власної винятковості під час пошуків і створення творчих ідей. Діяльність педагога в цьому процесі має бути органічно пов'язана з діяльністю дітей, їх, настроєм і внутрішнім станом.

Ефективність педагогічного процесу у центрах розвитку та розваг визначається появою таких психічних новоутворень, як:

- самотійна творча активність;
- уміння свідомо та корисно використовувати свій вільний час із метою гармонійного саморозвитку;
- підвищення особистісного статусу дитини в колективі;
- більш широкий спектр нестандартного мислення;
- розкриття здібностей дитини [6].

Молодшим школярам притаманні конкретність і образність мислення, емоційність, швидка зміна настрою. Недостатність життєвого досвіду і знань компенсується фантазією. Образність мислення, відсутність стереотипу, емоційність, естетичне ставлення до дійсності, що оточує, - ці якості притаманні всім молодшим школярам і свідчить про широкий рівень творчих здібностей вікової категорії у цілому.

Саме на цьому етапі починають виявлятися і спеціальні здібності: музичні, літературні, організаторські, здібності до художньо-театральної діяльності.

Дозвіллева робота центрів розвитку та розваг для дітей покликана

створювати повноцінне соціальне середовище для дитини, задовольняти її індивідуальні запити і потреби, розвивати здібності, а в цілому сприяти соціалізації і самореалізації маленької особистості [14].

За своїм змістом дозвіллева діяльність центрів розвитку та розваг для дітей є важливою стороною повноцінного духовного і фізичного формування особистості. Реалізація цього виду діяльності передбачає зміну і самозміну спрямованості розвитку дитячого колективу, орієнтує на гармонійний розвиток особистості. Психологічною основою особистісного зростання в дозвіллевій діяльності виступає створення позитивних емоцій, максимальний прояв своїх творчих здібностей, зняття напруги. В процесі дозвіллевої діяльності, як правило, інтегрується три аспекти: пізнавальний, виховний і розважальний.

Велике значення має педагогічно доцільна організація дозвілля в плані запобігання негативним проявам у поведінці дітей та підлітків, що мають місце у сучасному суспільстві (алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія, проституція та інше). Адже однією з причин породження цих явищ є дитяча бездоглядність, незайнятість дітей та підлітків у вільний час).

Зважаючи на те, що найбільшого педагогічного ефекту можна досягти там, де дозвіллева діяльність має груповий, спільний характер, основні методи педагогіки дозвілля, основні шляхи і засоби досягнення нею виховних цілей полягають в організації групової дозвіллевої діяльності.

Оскільки дозвіллева спільність – поняття багатозначне, воно включає клубні в себе різноманітні за мотивами і організацією об'єднання на дозвіллі. Найпоширенішою спільнотою є приятельська компанія, що виникає на основі потреби в спілкуванні і емпатії. Інший вид спільності – це об'єднання на основі загального захоплення і реалізуючої його предметної дозвіллевої діяльності. Обидва ці види спільності – наслідок самоорганізації, самодіяльності їхніх учасників [9].

Ще одним видом дозвіллевих спільнот є об'єднання, які утворюються і формуються різноманітними соціальними інститутами дозвілля – державними, суспільними, комерційними. Їх називають клубами, гуртками, аматорськими

об'єднаннями, самодіяльними колективами тощо. Зміст дозвіллевої діяльності цих об'єднань різноманітний – від пізнання і набуття навичок та умінь прикладного характеру, до занять технічною, науковою, художньою творчістю.

При всіх розходженнях дозвіллевих об'єднань їх можна розділити усього на дві групи – ті, що виникли і функціонують самостійно й ті, що організовані соціальними інститутами.

Форми групової дозвіллевої діяльності, організовані на базі соціальних інститутів, називаються «клубні об'єднання». Визначення «клубне» несе в собі інформацію про характер самої спільності, про її культурне призначення, добровільність, спільність інтересів, певний склад учасників, визначений соціальний статус і, що найістотніше, про включеність у сферу педагогічного впливу. Усі інші дозвіллеві спільності називаються «позаклубні об'єднання» [29].

Виходячи із структурних компонентів методики педагогічної організації групової дозвіллевої діяльності, виділяють її трьома етапами:

- 1) виявлення і залучення учасників групової дозвіллевої діяльності в сферу впливу соціального інституту дозвілля.
- 2) оформлення групової дозвіллевої діяльності на базі соціального інституту дозвілля, надання їй статусу клубного об'єднання.
- 3) безпосереднє здійснення обраної дозвіллевої діяльності під цілеспрямованим методичним керівництвом [33].

Всі три етапи є реалізацією певної педагогічної програми. Мета педагогічної програми – сприяти всебічному і гармонійному розвитку особистості в сфері дозвілля; модель результату – така соціальна спільність, функцією якої в суспільному поділі праці є формування соціально цінних якостей особистості в сфері дозвілля, спільність, в якій позаклубні відносини у високому ступені опосередковані змістом спільної дозвіллевої діяльності. Як у теорії, так і у практиці, I і II етапи здебільшого не розчленовуються, а розглядаються як єдиний процес. Частіше за все цей процес здійснюється як запрошення аматорів-одинок у створюване клубне об'єднання (як правило, за

допомогою оголошень) або шляхом добору кількох людей, авторитетних у своєму оточенні і здатних захопити інших, які, підключившись до роботи майбутнього керівника, зуміють допомогти організувати і налагодити планомірну діяльність об'єднання.

Масові форми дозвіллевої діяльності сприяють інтеграції її учасників і можуть привести до формування групової дозвіллевої діяльності і виникнення на її основі клубного об'єднання. Особливу гостроту набуває рішення такого завдання, як залучення у сферу впливу дозвіллевого заснування позаклубні об'єднань. Саме позаклубні об'єднання, на думку Петрової І. є потенційною основою клубних об'єднань, тому що [40]:

- позаклубні об'єднання – найпоширеніша форма групової дозвіллевої діяльності;
- групи, що виникають у процесі масової дозвіллевої діяльності поза педагогічною організацією також є об'єднаннями позаклубними;
- клубні об'єднання, що сформовані на основі учасників, які включилися індивідуально в його діяльність, у якості свого ядра все одно мають групу, що виникла на основі спільних інтересів до якогось виду діяльності, або на основі самої діяльності.

Дослідження доводять, що основу клубних об'єднань, створених з ініціативи закладу дозвілля, складає група ентузіастів, групова дозвіллева діяльність яких склалася ще до її оформлення на його базі.

Таким чином, створення клубних об'єднань є наслідком двох взаємопов'язаних процесів. Один з них здійснюється з ініціативи соціального інституту дозвілля. Другий – з ініціативи членів позаклубних об'єднань, що відчують потребу у суспільному статусі, професійному керівництві, визначеній матеріальній базі тощо. Процес виявлення групових форм дозвіллевої діяльності може спиратися на вже відомі в практиці прийоми і способи збору необхідної інформації: анкетування, усні опитування, бесіди, спостереження тощо.

Організація діяльності позаклубних об'єднань на базі соціального

інституту вирішує декілька завдань.

- Створення можливостей для широкої соціальної віддачі тих об'єднань, котрі відчують у ній потребу. На базі будь-якого навчального закладу, установи, підприємства таких можливостей багато. Це виставки аматорської творчості, концерти самодіяльних колективів, дискотеки, ігрові вечори тощо.

- Перехід позаклубних об'єднань на рівень клубних, широка соціальна віддача їх дозвіллевої діяльності дозволяє змінити методику підготовки і проведення масової дозвіллевої діяльності в навчальних закладах або установах. Вона може стати не тільки і не стільки результатом діяльності педагогів, профспілки, активістів, але, насамперед, результатом ініціативи самих учасників цієї діяльності.

- Організація на базі соціального інституту ряду клубних об'єднань з різним рівнем дозвіллевої діяльності створює педагогічну ситуацію, за якої підвищений рівень дозвіллевої діяльності тих, кого об'єднує на дозвіллі пасивне споживання. Стимулом для подібного підвищення рівня є сам факт співіснування з об'єднаннями більш високого рівня.

Включаючи позаклубні об'єднання у сферу педагогічного впливу соціальних інститутів дозвілля, формуючи з них клубні об'єднання завжди варто пам'ятати про те, що існує загроза їхньої надмірної заорганізованості, підміни власної дозвіллевої діяльності діяльністю професійних керівників тощо. Важливою умовою формування і розвитку клубного об'єднання є врахування тієї стадії, на якій воно знаходиться у момент залучення до сфери педагогічного впливу. В кожному конкретному випадку її характер і спрямованість визначають характер і спрямованість виховних дій. Оскільки стадія розвитку об'єднання зумовлена рівнем розвитку його дозвіллевої діяльності, її діагностику можна здійснювати за допомогою тестування, анкетування та інших методів, що дозволяють встановити цей рівень.

Кожна вікова група дітей відзначається своїми особливостями, які впливають на процес планування та організації розважальних і навчальних програм у центрах розвитку та розваг. Для групи молодших школярів характерна

рухливість, емоційність, зацікавленість, велика вразливість, конкретність мислення, нестійкість уваги, невміння концентрувати увагу тривалий час на чомусь одному, бажання наслідувати старших. Старші за віком мають великий авторитет у дитини. Всі їх пропозиції приймаються і виконуються з великим бажанням. Міркування й оцінки старших легко стають міркуваннями й оцінками самих дітей [12].

З метою ефективної організації дозвіллевої діяльності дітей у умовах центрів розвитку та розваг та їх об'єднань висуваються спільні педагогічно-виховні вимоги:

- через яскраві емоційні заходи сприяти формуванню моральних якостей, таких як взаємоповага, взаємовиручка, взаємодопомога, товарицькість, доброзичливість, ввічливість, відповідальність тощо;

- сприяти розвитку творчих здібностей, мислення, допитливості, уважності, спостережливості;

- розширювати кругозір, розвивати дозвіллеві інтереси, культурні потреб дітей;

- формувати вольові якості: наполегливість, ініціативність, стриманість, відповідальність, дисциплінованість тощо.

Організаторам дозвіллевої діяльності з молодшими школярами необхідно пам'ятати і враховувати те, у них дуже швидко наступає перевтома від надлишку спілкування, вражень, активної діяльності. Тому дозвіллеві заходи повинні бути короткими (до 1 години), а через кожні 10 – 15 хвилин необхідно вводити спокійні ігри, музичні паузи, показ мультфільмів та інше. Оскільки діти цього віку краще сприймають все в кольорах, то і масові заходи слід готувати для них образні, костюмовані, яскраві. Доцільно вводити у заходи казкових персонажів, улюблених героїв. Використання загадок, шарад, колективне повторювання віршів, пісень, різноманітні ігри сприяють розвитку пам'яті, уваги, фантазії, кмітливості, спритності. Діти цієї вікової групи охоче беруть участь в різноманітних дозвіллевих заходах, є дуже активними, чесними учасниками.

Таким чином, при організації дитячого дозвілля в центрах розвитку та

розваг активно використовують різноманітні педагогічні практики, щодо координації діяльності різних центрів та клубних закладів для дітей з метою досягнення більш ефективного позитивного педагогічного впливу на підрастаюче покоління.

ВИСНОВКИ

Отже, в процесі магістерського дослідження було досягнути виконання таких завдань:

- виявлено психологічні особливості розвитку молодших школярів;
- окреслено формування креативних здібностей молодших школярів за допомогою ігрової діяльності на позакласних заняттях;
- охарактеризовано сутність організації культурно-дозвіллевої діяльності молодших школярів у сучасному житті;
- проаналізувано функції педагога в організації творчої активності молодших школярів;
- розглянуто інноваційні технології в організації ігрової діяльності в центрах розвитку та розваг;
- систематизовано основні заходи для розвитку креативних здібностей молодших школярів у центрах розвитку та розваг
- здійснено анкетування учнів щодо зацікавленості в позакласних заняттях.

Результати проведеного опитування учнів свідчать про високий рівень розвитку творчої активності на позакласних заняттях. Це дозволяє зробити висновки, що професійно організований сучасний освітній простір відкриває нові можливості для всебічного розвитку учнів. Правильно підібрана методика взаємодії з дітьми, застосування мультимедійних технологій на заняттях, новітнє обладнання – все це ознаки Нової української школи, яка має на меті виховання особистості з розвиненими ціннісними орієнтирами.

Таким чином розвиток креативних здібностей молодших школярів є важливим аспектом їхнього загального розвитку. Підтримка творчості та стимулювання креативного мислення в цьому віці можуть мати значний вплив на формування особистості дитини і підготовку її до майбутнього життя.

Проведення ігрових діяльностей на позакласних заняттях в центрах

розвитку та розваг є одним з ефективних способів сприяти розвитку креативних здібностей у молодших школярів. Ці заняття надають дітям можливість експериментувати, виражати свої ідеї та думки, розвивати свою уяву і креативність. Вони допомагають розвинути у дітей критичне мислення, проблемне мислення, комунікативні навички та сприяють формуванню самостійності і самовираження.

Завдяки ігровим діяльностям, молодші школярі вчаться вирішувати завдання та проблеми за допомогою творчих підходів, розширюють свої можливості у вираженні своїх почуттів і думок. Вони розвивають впевненість у собі, самодисципліну та належну організацію свого часу.

Організація ігрової діяльності на позакласних заняттях в центрах розвитку та розваг є сприятливим середовищем для розвитку креативних здібностей молодших школярів. Важливо пам'ятати, що кожна дитина має свій власний потенціал та особливості, тому важливо створити різноманітні можливості для їхнього самовираження та розвитку. Залучення до ігрових сприяє формуванню активної, творчої та самостійної особистості молодшого школяра, яка має всі необхідні навички і знання для подальшого успіху у житті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипець В. П. Розвиток творчих здібностей учнів початкових класів як основи креативної особистості. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 125. С. 279-282.
2. Андрієвський Б. Педагогічні аспекти сучасної початкової школи. *Початкова школа*. 2017. № 4. С. 3-4.
3. Антонова О. Є. Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки. *Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія*. Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. С. 14-41.
4. Барташніков О. О., Барташнікова І. А. Інтелектуальна ігротека. Тренування інтелектуальних і творчих здібностей дітей 6 років. Рівень II: методичний посібник. Львів: Оксарт, 2014. 50 с.
5. Бех М. Особистісно орієнтовані технології навчання в початковій школі. *Початкова школа*. 2017. № 6. С. 36-40.
6. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ : Фенікс, 2014. 136 с.
7. Білик Т.С. Розвиток творчих здібностей молодших школярів засобами ігрових технологій. *Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти*. Вінниця : ТОВ «Нілан – ЛТД», 2015. С. 35-47.
8. Біленко І. Початкова школа в контексті інноваційних освітніх змін : використання сучасних технологій, форм та методів у початковій освіті. *Методист* 2017. № 2. С. 3-7.
9. Бойко О. Організація проектної діяльності в початкових класах. *Сучасна школа України*. 2017. № 1. С. 6-27.
10. Будій Н. Д. Розвиток творчих здібностей молодших школярів : автореферат дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Тернопіль, 2011. 225с.
11. Використання мультимедійних презентацій на уроках. URL:

<https://core.ac.uk/download/pdf/326573662.pdf> (дата звернення: 29.03.2023)

12. Гарбузюк Т. В. Формування творчої активності учнів початкової школи у різноманітній музичній діяльності. *Соціокультурні функції мистецтва у музично-естетичному просторі сьогодення*. ВП «Стахановський навчальний комплекс», 2014. С. 129-135.
13. Дегтярьова В. Р. Розвиток творчих здібностей учнів на уроках у початковій школі. *Початкове навчання та виховання*. 2017. № 10-11 С. 6-13.
14. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 2-ге вид. Київ: Академвидав, 2012. 352 с.
15. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / упоряд. Н. П. Наволокова. Харків : Основа, 2012. 176 с.
16. Жук Ю. Можливості нової технології. *Психолого-педагогічні проблеми використання засобів нових інформаційних технологій у навчальному процесі*. Київ: Освіта, 2003. С. 2-12.
17. Іщенко Н. В., Гордієнко Т. В. Творчі здібності молодших школярів. *Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку*: зб. тез наук.-практ. конф. (м.Бердянськ, 25-26 квітня 2018) : Ч. 1. С. 134-136.
18. Косик В. М., Литвинова С. Г., Мельник О. М. Використання електронних освітніх ігрових ресурсів у навчально-виховному процесі початкової школи. *Початкова школа*. 2017. № 4. С. 25-59.
19. Кочубей Н. Дозвіллева діяльність дітей як чинник особистісного саморозвитку. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. С 46-51.
20. Кушнарєнко Н.М., Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності. Харків : ХДАК, 2016. 301 с.
21. Матвійчук Т. В. Основні напрямки дослідження творчих здібностей у психології та педагогіці. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1. С. 145-150.
22. Нова українська школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення: 28.03.2023)

23. Ороновська Л. Розвиток творчої активності молодших школярів на уроках музики. *Мистецтво та освіта*. 2003. № 4. 57 с.
24. Освітні технології: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2011. 256 с.
25. Павлик О. А. Дидактичні умови формування творчої особистості молодшого школяра на уроках української мови як другої Збірник наукових праць. *Педагогічні науки*. 2015. Вип. 67. С. 113-118.
26. Паламарчук В., Рудаківська С. Від творчої особистості до нових технологій навчання. *Рідна школа*. 2008. №2. С. 52-62.
27. Пеняєв С. Концепція НУШ (Нової української школи). *Сучасна школа України*. 2017. № 5. С. 51-58.
28. Пов'якель Н. І. Практична психологія креативності: навч. посіб. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. 321 с. 42.
29. Професійні позашкільні формати КМДШ. URL: <https://www.creativeschool.com.ua/clubs/> (дата звернення: 29.03.2023)
30. Равлюк Т. Діагностика та раннє виявлення творчих здібностей учнів. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*. Львів 2005. Вип. 20. С.112-118.
31. Романовська Д. Регуляція творчої діяльності учня: створення адекватних умов для розвитку творчої особистості. *Шкільний світ*. 2006. №11. С.11-15.
32. Рудакова Т.І. Дидактична гра – дієвий засіб активізації творчої діяльності учнів. *Початкова школа*. 2005. № 16. С. 7-13.
33. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах: посібник для вчителя. Київ: Освіта, 2007. 334 с
34. Сисоєва С. О. Творчий розвиток учнів у контексті особистісно орієнтованого навчання. *Гуманітарні науки*. 2001. № 1. С. 110-118.
35. Станіславська Г.П. Розвиток творчих здібностей школярів. Тернопіль: навч. книга. 2007. 64 с.
36. Тарадюк Н. В. Твердиня. *Інноваційні технології: креативно-*

виховний аспект : монографія. Луцьк. 2009. С. 132-156.

37. Туриніна О. Л. Психологія творчості: навч. посіб. Київ: МАУП, 2007. 160 с.
38. Химинець В. В. Інновації в початковій школі. Тернопіль: Мандрівець, 2012. 312 с.
39. Цимбалару А. Всеукраїнський експеримент як невід'ємний складник прогресивних змін в системі початкової освіти. *Початкова школа*. 2017. № 6. С. 1-4
40. Цуркан Н. Розвиток творчої особистості молодшого школяра в умовах модернізації початкової освіти. *Початкова школа*. 2017. № 3. С. 57-58
41. Черепковська Н.І. Виявлення та стимуляція розвитку творчого потенціалу дітей. *Обдарована дитина*. 2006. №1. С. 18- 21.
42. Явоненко М. В. Методика підготовки школярів до літературно-творчої діяльності. *Початкова школа*. 2005. № 5. С. 15-18.

Додаток А

Анкета для учнів про улюблений вид позашкільних занять
(в дужках написано кількість учнів, які обрали ту чи іншу відповідь):

1. Що ви ставите на перше місце під час заняття?
 - знання (5 учнів)
 - творчість (10 учнів)
 - ігри (7 учнів)
 - рухлива активність (8 учнів)
2. Яку тривалість заняття ви хочете?
 - 40 хвилин (14 учнів)
 - 1 година (6 учнів)
 - 30 хвилин (4 учнів)
 - 1,5 години (6 учнів)
3. Який настрій зазвичай у вас під час занять?
 - веселий (5 учнів)
 - радісний (15 учнів)
 - нудний (0 учнів)
 - зацікавлений (10 учнів)
4. Чи виникали у вас конфлікти з вчителем під час заняття?
 - так, часто (0 учнів)
 - інколи були (0 учнів)
 - тільки один раз (2 учні)
 - ні (28 учнів)
5. Ваші однокласники під час занять:
 - дружні, разом виконуємо завдання (24 учні)
 - постійно сваряться (0 учнів)
 - кожен сам по собі (1 учень)
 - спокійні, зосереджені (5 учнів)

6. Після заняття ви відчуваєте, що навчилися чомусь новому і цікавому?
- так, завжди (27 учнів)
 - інколи (1 учень)
 - ніколи (0 учнів)
 - важко відповісти (2 учні)
7. Чи використовує вчитель під час занять мультимедійні технології:
- так (20 учнів перерахували, що на таких заняттях: робототехніка, програмування та веб-дизайн, архітектура, розробка ігор, ломиголовки)
 - ніколи не було такого (5 учнів)
 - інколи (5 учнів перерахували, що на таких заняттях: сучасний лідер, творча майстерня)
 - не знаю, що це таке (0 учнів)
8. Який вид занять хотіли б відвідати найближчим часом?
- пісочна анімація (19 учнів)
 - дзюдо (3 учні)
 - малювання (5 учнів)
 - гімнастика (3 учні)
9. Як часто хотіли б займатись на свіжому повітрі?
- щодня (7 учнів)
 - 2 рази в тиждень (9 учнів)
 - ніколи (0 учнів)
 - 1 раз в тиждень (14 учнів)
10. Яке вміння найкраще розвивається під час занять?
- рухова активність (6 учнів)
 - пам'ять (3 учні)
 - креативне мислення (11 учнів)
 - робота в команді (10 учнів)

**Декларація академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Курілова Каріна Олександрівна, студентка 2 курсу, денної форми здобуття освіти, факультету соціальної педагогіки та психології, спеціальності 013 «Початкова освіта», освітньої програми «Початкова освіта», адреса електронної пошти kkurilova78@gmail.com,

підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему: «Розвиток креативних здібностей молодших школярів засобами творчих ігор» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

– заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

– згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернетсистеми, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Курілова К.О.

Томченко М.А.